

Četvrtak, 7. april 2005.
Svedok Danica Marinković
Svedok Slaviša Dobričanin
Otvorena sednica
Optuženi je pristupio Sudu
Početak u 9.06 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični Sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs (Nice), koliko sam ja shvatio, postoji nešto šta želite da istaknete.

TUŽILAC NAJS: Vrlo kratko. Izgleda da je naša dužnost, verovatno iz ovog ili onog razloga, odlučićemo još tačno na bazi koje osnove, da se pobrinemo da optuženi bude upoznat sa jednom dosta čudnom koincidencijom. On to mora da zna pre nego što završi ispitivanje ovog svedoka. Sud to možda zna, možda je čuo iz drugih izvora, možda ne zna. Radi se o sledećem. Dragan Jašović, jedan od ovlašćenih službenih lica koji je uzeo izjave koje su ovde sporne, sa ovom svedokinjom. Njegovo ime se nalazi u tabulatoru 52. To je izjava Afrima Mustafe (Afrim Msutafa). On je juče svedočio pred ovim Sudom i u ovoj istoj sudnici, za Tužilaštvo u *Predmetu Ljijmaj*. Nama to unapred nije bilo poznato. On je, čini mi se, svedočio još u ponedeljak i u utorak. On je još uvek u gradu i danas poslepodne će jedan od branioca da nastavi unakrsno ispitivanje, koje će možda i danas da se završi. Dakle, takva je situacija. Prema tome, njega je Tužilaštvo pozvalo da svedoči u jednom drugom slučaju i on se još uvek nalazi u gradu.

SUDIJA ROBINSON: Hvala na informacijama, gospodine Najs. Molim da se pozove svedok.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Najs, nastavite sa svojim unakrsnim ispitivanjem. A ne, izvinjavam se. Gospodine Miloševiću, možete da nastavite sa dodatnim ispitivanjem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Hvala, gospodine Robinson (Robinson). A u vezi sa ovom informacijom koju je sada dao gospodin Najs da je gospodin Jašović, koji je jedan od ovlašćenih službenih lica, koji se vide u ovom, u ovom tabulatoru 52, kako je on rekao, ovde ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, mislio sam da ako ste želeli to da komentarišete, da biste se sigurno ranije javili da želite da komentarišete. U redu. Izvolite, nastavite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa ukoliko je sporno da je Jašović uzeo tu izjavu ili da ima ikakav problem u vezi s tim, ako vi to mislite da prihvatite one prigovore gospodina Najsa, ja nema ništa protiv da se Jašović pojavi ovde da mu postavimo samo jedno pitanje ili dva u vezi sa izjavom koju je uzeo kao ovlašćeno službeno lice. I ja prvi put čujem da je tu i drugo, prvi put bih ga i video, jer ne znam tog čoveka.

SUDIJA ROBINSON: O tome trebate vi da odlučite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: U redu, gospodine Robinson. Ako je tu može da se pojavi, što se mene tiče, da ga pitamo u vezi sa ovim. To je jedan detalj. Uzeće, možda, jedan minut ili dva.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ako želite da se ta osoba pojavi, onda morate da obavestite oficira za vezu i zamolite je da organizuje sve šta je potrebno da bi on ovde mogao da svedoči. A mi možemo da organizujemo njegovo svedočenje i da napravimo određene izmene tako da on ne mora dugo da čeka. Ali sve to treba

da se organizuje do prve pauze. Gospodine Najs, kakav je stav Tužilaštva u vezi s tim?

TUŽILAC NAJS: Ne znam. Ja sam čuo samo nešto od jučerašnjeg unakrsnog ispitivanja i moram da kažem da su tu neke stvari koje me dosta interesuju. Mi to još moramo da razmotrimo. U svakom slučaju, tog svedoka bi danas poslepodne trebali unakrsno ispitati. Ne znam da li će to da se nastavi i na sutrašnjoj sednici, ali smatrao sam da je moja dužnost da obavestim vas i optuženog oko ove neobične situacije. I ja ću da se bavim tim svedokom i kad budemo radili dokazne predmete nakon svedočenja ovog svedoka. Idemo, dakle, redom. Optuženi sada zna ono šta sam hteo da mu kažem.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, preuzmite stvari u svoje ruke, posavetujte se sa oficirom za vezu i obavestite nas o svojoj odluci i aranžmanima što je moguće ranije, a najkasnije posle prve pauze. Izvolite, nastavite.

DODATNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, gospodine Robinson. Gospođu Marinković, juče vas je gospodin Najs ispitivao o tome da je vaš muž učestvovao u protestima u vezi sa položajem Srba i doslovce rekao "da je sasvim jasno da ste učestvovali u aktivnostima u podršci mojoj politici protiv nesrba". To je definicija koju je upotrebio gospodin Najs. Da li je vama poznato, da li je ikada u Srbiji za sve to vreme bila neka politika protiv nesrba?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospođu Marinković, pošto ste vi Makedonka, dakle vi niste Srpkinja, recite mi da li ste vi, budući da ste Makedonka, a živeli ste i živite i danas u Srbiji, ikada imali makar i najmanji problem zbog toga što niste Srpkinja nego Makedonka?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Ne, nikada nisam imala problem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vam je poznato za sve ovo vreme krize i ratova u nekadašnjoj Jugoslaviji od 1991. godine pa do Dejtonskog sporazuma (Dayton Accord) 1995. godine, da li je u Srbiji ikad bilo nekog progona Muslimana, Hrvata ili neke druge nacionalne manjine, na bilo koji način?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodin Najs je rekao da su demonstranti sa Kosova išli u Vojvodinu da ruše, kako je rekao, "vojvođansku Vladu". Da li je vama poznato zašto su demomstranti sa Kosova išli u razne gradove širom Jugoslavije tih godina, znači o kojima govorimo, 1988. godine, 1989. godine, odnosno, pre svega mislim da je koncentracija tih aktivnosti bila negde 1988. godine? Zašto su oni išli?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Pa pošto sam u to vreme živela u Prištini (Prishtine), znači na Kosovu i Metohiji, tada su Srbi organizovali te proteste da preostalom delu u Srbiji, pa i u Vojvodini, predstave svoj loš položaj, svoj status koji su imali na Kosovu i Metohiji, da nisu mogli da žive od nasilja koji je u to vreme nad Srbima i ostalog stanovništva koji žive na Kosovu i Metohiji, od strane albanskih separatista ... Tada, u to vreme, bili su građani drugog reda. Bili su obespravljeni: niti su mogli da učestvuju u vlasti, niti su mogli da učestvuju u zapošljavanju, niti su mogli da kažu svoj status i da predoče da su oni tamo ugnjetavani. U to vreme svi mi koji smo živeli tamo, imali smo osećaj da živimo u Albaniji (Albania), a ne u Srbiji. O tome se vrlo malo znalo u preostalim delovima gradova i zato su Srbi digli svoj glas, zato što više nisu mogli da izdrže taj teror od strane separatista. Sve veći broj Srba ... Na njih je vršen pritisak na različite načine i veliki broj Srba se tada iseljavao, napuštao je Kosovo i Metohiju radi zaštite svoje porodice, a pogotovo svoje dece. Ja mogu da kažem kao roditelj, kao majka, u to vreme sam imala dvoje dece, da sam ja i ostali mi ... I ostali Srbi koji su

Živeli na Kosovu i Metohiji, morali decu da pratimo u školu i da ih sačekamo ispred škole da ne bi im se desilo, zato što su albanska deca napadala našu decu i razne neprijatnosti smo doživljavali od strane njih. Većito se dešavalo od strane albanskih separatista demonstracija, prinuda, prisila. Tako da je sve to doprinelo da Srbi dignu svoj glas i da svojoj matici državi Srbiji daju do znanja da ta Srbija preduzme nešto, da ih zaštiti, da ih zaštiti od albanskih separatista. To vam govorim kao građanin koji sam živela na Kosovu i Metohiji i koji sam osetila sve to, za svo vreme dok sam bila tamo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, gospođo Marinković. Da li je osim tih razloga, dakle, traženja svojih prava i skretanja pažnje jugoslovenske javnosti na njihov težak položaj, bilo bilo kakvog drugog razloga zbog kojih su grupe Srba sa Kosova išle po gradovima širom Jugoslavije i držali skupove?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Nije. Nije bio drugi razlog. To svi znaju. To znaju i Albanci i Srbi i sada koji slušaju ovo šta ja pričam, znaju da ja pričam istinu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, gospođo Marinković. Nećemo se duže zadržavati na toj temi jer moramo da štedimo vreme. Sada bih hteo da vam postavim neka pitanja u vezi sa tvrdnjom gospodina Najsa da su, da je bilo mučenja u zatvoru. Evo, rekao bih kratko, tema: mučenje u zatvoru da bi se iznudile izjave nekih zatvorenika. Da li je bilo kakvog mučenja u zatvoru?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: U zatvoru nikakvog mučenja nije bilo zato što ... To je zakonom zabranjeno i to nije bilo dozvoljeno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja vas ne pitam da li je to zakonom zabranjeno. To je nesumnjivo, nego da li je uprkos činjenici da je zakonom zabranjeno, bilo kakvih mučenja o kojim vi imate saznanja?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovde je gospodin Najs rekao da je policija vršila mučenje zatvorenika. Objasnite, molim vas, kada se zatvorenik nađe u zatvoru ili u pritvoru, ako je reč o istražnom zatvoru, da li on ima bilo kakav dalje kontakt s policijom kad pređe zatvorsku kapiju? Da li ima kakav kontakt s policijom?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Ne. Osumnjičeno lice, nakon što bude saslušano kod istražnog sudije i bude mu određen pritvor ako ima zakonskog osnova za pritvor, policija više nema nikakve kontakte niti nadležnosti da bilo šta preduzme, vezano za to lice. Ono prelazi u nadležnost Okružnog zatvora i Okružni zatvor ima svoja pravila i propisana pravilnikom poštovanja kućnog reda i to sad vezano za položaj pritvorenika je u nadležnosti osoblja zatvora gde se nalazi taj pritvorenik.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je to osoblje zatvora, dakle zatvorski stražari i nadzornici, da li su oni zaposleni u policiji ili u Ministarstvu pravde?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Oni su zaposleni ... Oni su radnici Ministarstva pravde, jer Okružni zatvori su pod nadležnosti Ministarstva pravde.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, osoblje zatvora, uključujući i uniformisane stražare, nisu pripadnici policije, već radnici Ministarstva pravde. Je li to tako?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, vraćam se na pitanje koje sam vam postavio, da li u zatvoru oni uopšte mogu da imaju kontakt sa policijom?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li ste ikad čuli za događaj da je neki stražar saslušavao, neki stražar ili nadzornik u zatvoru, saslušavao nekog, nekog zatvorenika?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospođo Marinković, vi ste u svojoj dokumentaciji u svojstvu istražnog sudije obrađivali iskaze koje daju pritvorenici. Je li to tako?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite mi, pošto ste to objasnili, prilikom uzimanja iskaza od pritvorenika, osim vas je tu tužilac, branilac osumnjičenog, prevodilac i, pretpostavljam, zapisničar. Da li je to stalna praksa koja je bila u svakom slučaju uzimanja iskaza?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

SUDIJA BONOMI: Izvinjavam se. Možda nisam dobro shvatio? Izjave koje su vam juče pokazane, da li su sve te izjave uzete u vašem prisustvu ...

SVEDOK MARINKOVIĆ: A ne ...

SUDIJA BONOMI: ... jer vama je sada upravo rečeno da ste vi uvek bili prisutni kad se uzimaju izjave?

SVEDOK MARINKOVIĆ: Izjave koje su juče meni predočene nisu bili okrivljeni kod mene. To su bili obični građani koji su davali izjave službenim licima u SUP-u. A kod mene izjave daju osumnjičeni i okrivljeni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E sada mi recite, sudijo Marinković, da li su uvek svi ti iskazi koji su dati pred vama u svojstvu istražnog sudije i u prisustvu i branioca i tužioca i ostalih službenika, tačno unesene u vaše zapisnike o uzimanju iskaza u toku istrage i da li su na te izjave, da li su te izjave, dakle, samo one koje ste vi uzeli u prisustvu svih ovih lica ili je tim izjavama nešto dodavano? Na primer, eto, ovde se kaže da je neki iskaz iznuđen pa pošto to nije moglo biti u prisustvu svih tih pet lica, da li ste vi nešto dodavali u te njihove iskaze ili je samo ono šta je u prisustvu svih tih lica vama rečeno?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Ja sam u zapisnik unosila samo ono šta to lice koje ja saslušavam, izjavi. Kako ono iznosi svoju odbranu, tako je unošeno u zapisnik i to se naglas diktira. Ja to naglas diktiram, zapisničar kuca u zapisniku i na kraju to lice, kad sasluša šta je sve, ovaj, izdiktirano u zapisniku, obavezno ga pitam da li ima primedbe, da li se slaže sa tim šta je sve uneto u zapisnik i to konstatujem da je saglasan, da izjavu prihvata kao svoju i onda je on potpisuje. Svaku stranicu i gore, i u gornjem i u donjem delu je on svojeručno potpisuje. Potpisuje prevodilac koji je bio prisutan i potpisujem ja kao sudija i zapisničar.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodin Najs je ovde dao nekoliko zapisnika sa pregleda ovih pritvorenika. Kod svih, osim kod jednog, se konstatuju lake telesne povrede. Ima tu nekoliko, da sad ne brojim, pet, šest ovih izveštaja komisije, lekarske, a kod tog jednog kaže da nisu nađene nikakve, nikakve povrede, tako da ćemo to staviti na stranu, taj gde nisu nađene nikakve povrede. Dakle, kod nekolicine su nađene lake telesne povrede. Vi, kao iskusan istražni sudija, da li možete da kažete šta može da bude uzrok lakih telesnih povreda kod pritvorenika koje je ustanovila lekarska komisija?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Pa znate šta, tih lakih telesnih povreda može da bude ili da je pao ili da se udario u prostorijama zatvora od nekog tvrdog predmeta ... Mislim, te lake telesne povrede mogu biti od najobičnijeg pada naneti. Mislim, govorim to iz moje prakse, iz mog iskustva. A za to, vezano za to, ja sam dala nalog da se lekari oko toga izjasne i opišu datu povredu i da je kvalifikuju po vrsti i težini.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se desilo, gospođo Marinković, ako ste dobili zahtev ili upozorenje da je neki zatvorenik povređen, da ste propustili da date nalog da ga lekar pregleda?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Koliko ja sad mogu da se setim, pošto je prošlo dosta vremena, ja sam uvek postupala po tim pismenim podnescima i uvek upućivala nalog upravi zatvora da se to određeno lice ... Nad njim izvrši lekarski pregled.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E dobro. A sad vas opet pitam ...

SUDIJA KVON: Samo trenutak. Oprostite. Sudijo Marinković, nisam shvatio taj deo vašeg svedočenja. Kako ste, u stvari, vi zaključili ... U stvari, vi ne volite reč "zaključak". Kako ste vi ustanovili da su ti zatvorenici, jednostavno, pali u zatvoru?

SVEDOK MARINKOVIĆ: Ja nisam ustanovila nego jednostavno pretpostavljam. Laka telesna povreda ... Na koji način? S obzirom na veliku praksu vezanu za te predmete i rad u mojim predmetima. Kako može da dođe do lake telesne povrede? To je samo moja neka pretpostavka, ali ne mogu ja konkretno i tačno da se izjasnim i da kažem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro ... Mogu li da nastavim, gospodine Kvon (Kwon)?

SUDIJA KVON: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospođo Marinković, da li je bilo slučajeva da se zatvorenici potuku u zatvoru?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Pa dešavalo se. Dešavalo se i to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa šta su sve mogli biti, mogli biti razlozi lakih telesnih povreda?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Pa eto, moglo je biti i to šta ste vi sada pitali. Moglo je kad su se potukli, pa jedan drugome su pesnicom ili udarcem naneli povredu prilikom te tuče.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Samo još jedno pitanje ...

SUDIJA BONOMI: Slučajevi kojima smo se juče bavili juče, prema izveštaju doktora, sve su te povrede nanete snažnim zamahom teškog, tupog, mehaničkog pradmata. Mi smo juče govorili o povredama koje su sasvim jasno opisane. To spada pod lake telesne

povrede zato jer nije bilo slomljenih kostiju ili tako nečega. U redu. Ali ovdje nigdje nije izneta sugestija da je do tih povreda došlo nezgodom ili u tuči. Prema tome, zašto se ne bavimo stvarnošću? Zašto se ne bavimo pitanjima koja su juče zaista postavljena, a ne nagađanjima i sličnim stvarima o kojima se nikada nije govorilo u unakrsnom ispitivanju?

TUŽILAC NAJS: Vi ćete sigurno da se setite, časni Sude, da sam ja juče svedoka pitao da li je ona odložila medicinski pregled sve dok povrede nisu izbledele, na neki način. I to je još jedna stvar.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas odgovorite na ovo pitanje gospodina Najsa. On vas je pitao juče ... Ja se ne sećam vašeg odgovora. Jeste li vi nešto odlagali, njihov pregled, dok ne prođu povrede ili šta?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Nisam, nisam. To nije tačno. Uvek kad dobijem ... To, administracija, dok se prosledi preko suda i zatvora, da se zakaže lekarski pregled, na institutu kad imaju slobodan termin, to je sve to vreme bilo. Inače nije bilo razloga da se to odlaže i prolongira.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a pošto se ...

SUDIJA ROBINSON: Koliko bi, obično, vremena proteklo?

SVEDOK MARINKOVIĆ: Pa, verujte, ne mogu sad tačno da kažem. Otprilike ... To je od slučaja do slučaja. Zavisu koliko su opterećeni. Prvo, zato što kad se dostavi dopis upravi zatvora, oni treba da organizuju ... Zato što ... Od bolnice do zatvora ima jedan ... Ne znam koliko kilometara je udaljenost, zato treba da se organizuje prevoz, treba da se nađu slobodni stražari koji će to da urade, da pritvorenika odvedu u bolnicu. Onda, u bolnicu se unapred zakazuje. Treba da se zakaže termin kada je u Institutu sudske medicine su slobodni

i kad tamo se zakaže termin, onda to lice privode. Da li to može da prođe nedelju dana, 10 dana, 15 dana, to sve zavisi od organizacije posla u ove dve ustanove. Znači to ne zavisi samo od mene. A nije bilo tako neki hitan slučaj da je moralo odmah da se preduzme, da se to uradi odmah, istog momenta. Znači nije mu bio ugrožen ni život ni zdravlje.

SUDIJA ROBINSON: Hvala. Gospodine Najs?

TUŽILAC NAJS: Još jedna stvar, časni Sude. Sud tek treba da odluči o prihvatljivosti medicinskih nalaza, ali on već ima zahteve i izveštaje o medicinskom pregledu koji su istog datuma. I primetićete ovu koincidenciju sa datumima, da su i zahtevi i pregledi istoga dana.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine, Miloševiću izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja mogu samo da se zahvalim gospodinu Najsu ako su i zahtevi i pregledi istog dana, to znači da je kako je branilac podneo zahtev, pregled odmah izvršen, tako da se ne može uopšte govoriti o tome da se to odlagalo.

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Pa ja juče nisam videla datume. Nisam obratila pažnju. Ne znam da li je i na srpskom bilo ... Tako da ne mogu ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospođo Marinković. Recite molim vas sada kao iskusan istražni sudija, pošto su svi ovi kvalifikovani kao laka telesna povreda, da li se može za nekoga ko ima lake telesne povrede tvrditi da je pretučen?

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ne vidim kako svedok može da odgovori na to pitanje?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa pretpostavljao sam da u praksi istražnog sudije može da se ceni da li je neko pretučen na osnovu ovoga šta se tvrdi.

SUDIJA BONOMI: Gospođa Marinković nam je stalno ponavljala da nije njen posao da donosi takve zaključke.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, onda ćemo preći na sledeća pitanja. Gospođu Marinković, juče ...

SUDIJA KVON: Samo jedan trenutak, gospodine Miloševiću. Hteo bih još nešto da se pojašni. Dajte mi minut. Gospodine Najs, vi ste rekli da zahtevi i izveštaji pregleda nose isti datum.

TUŽILAC NAJS: Da.

SUDIJA KVON: Mislim da je izveštaj načinjen u decembru 1994. godine, a pritužba je kasnije podneta.

TUŽILAC NAJS: Da, pritužbe su kasnije načinjene, ali je hronologija sledeća: na primer, advokat Aljiu Isak (Aliu Isak) je pritužbu podneo mesec dana ranije, zahtev za pregled je podnet 22. decembra, a pritužba advokata sudiji što se nije ništa preduzelo, tek kasnije, 1995. godine.

SUDIJA KVON: Ne. Ja bih hteo da pojašim nešto dalje u vezi sa tom pritužbom. Da li svedok tvrdi da ne može da odgovori na to pitanje, budući da nema kompletnu dokumentaciju pred sobom ili ne

TUŽILAC NAJS: Pa, ne znam. Mislim da ona treba da odgovori na to pitanje.

SUDIJA KVON: Gospođu Marinković, da li vi možete da odgovorite na pitanje? Da li je sproveden dalji pregled u skladu sa pritužbom koja je podneta vama i raznim drugim institucijama, a u kojima se tvrdilo da je njegov klijent ponovo pretučen februara 1995. godine?

SVEDOK MARINKOVIĆ: Pa znate šta, ja ne mogu sada da se izjasnim, zato što nemam pred sobom celu tu dokumentaciju, nemam ni pred-

met. Ja da imam i dokumentaciju, ja bih onda uporedila sve to pa bismo videli. U predmetu sve postoji. Za svaku moju preduzetu radnju, u predmetu to postoji konstatovano i postoji pismeni trag.

SUDIJA KVON: Hvala vam. Možete da nastavite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, gospodine Kvon. Gospođu Marinković, juče vas je gospodin Najs pitao o istrazi koju ste vodili povodom formiranja ilegalnog MUP-a na Kosovu i Metohiji. Da li se sećate juče tih pitanja koja vam je postavio?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste vi vodili istragu povodom tog organizovanja ilegalnog MUP-a, odnosno ilegalne policije albanskih separatista na Kosovu i Metohiji?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospođu Marinković, da li vi stalno čekate sa odgovorom da se prevod pojavi na transkriptu ili šta? Pošto vidim da stalno imamo neku pauzu.

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Pa čekam prevod da ... Zbog prevodioca, pošto su upozoravali da to bude sporije ... Zato gledam na monitor kad se završi prevod da ja onda ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne, to nije ... Ja sam to i pomislio. To je transkript. Prevod se završi ranije. Ne morate da pravite toliku pauzu. Molim vas vodite računa da štedimo vreme.

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Dobro.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Protiv koliko je lica vođen postupak u tom predmetu?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: U ovom predmetu je vođen postupak protiv 89 lica u fazi istrage. Tako je bio postavljen zahtev tužioca za sprovođenje istrage.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A protiv koliko je podignuta optužnica?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Optužnica je podignuta protiv 72. Samo da ja pogledam da ... Dobro je. Protiv 72 lica je podignuta optužnica.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A koliko je njih oglašeno krivim u sudskom postupku koji je vođen?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: 69 lica je oglašeno krivim za krivično delo protiv koga je podignuta optužnica.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite, da li je u tim aktivnostima u vezi s kojima su oni okrivljeni, bilo stvari koje nesumnjivo predstavljaju, ne samo krivično delo udruživanja, kako vam je sugerirano, već se radilo i o nabavci oružja i nekim drugim radnjama koje su bile opasne po pojedince i po društvo?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: U toku istrage, na osnovu izjava saslušanih lica, na osnovu dokaznog materijala koji sam ja prikupila u fazi istrage je dokazano, ne samo što su radili na pripremi formiranja ilegalnog MUP-a, nego su radili na pripremanju i snabdevanju ilegalnog oružja i u tom pravcu su obilazili terene prema Makedoniji, gde im je bilo najbliže da iz Albanije ilegalno uvezu oružje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite mi, molim vas, kako su ta lica pokušala da predstave svoje organizovanje?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Sve radnje koje su oni radili na pripremanju i formiranju ilegalnog MUP-a, oni su to predstavili i hteli da predstave kao da je to sindikalni rad.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, to je ono što tvrdi i gospođa Kandić u nekom od onih svojih članaka. A šta je utvrđeno u dokaznom postupku? Da li se radilo o sindikalnoj ili o nekoj drugoj delatnosti?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: U dokaznom postupku, u istrazi koju sam ja sprovedila je utvrđeno da su oni radili na ilegal-

nom formiranju neprijateljskog udruženja i to po prethodnom nalogu vlade "Republike Kosova" (Kosova Republike) koja je bila u egzilu i na inicijativu te Vlade oni su radili na formiranju centara službe Državne i Javne bezbednosti u sedam gradova na Kosovu i Metohiji. Formirali su svoju saradničku mrežu koja je ... Saradnička mreža je radila na prikupljanju podataka na praćenju policije i Vojske Jugoslavije. O praćenju pojedinih inspektora o njihovom radu. Pratili su Albance za koje su oni smatrali da su saradnici policije. Onda su skupljali informacije i te informacije pod šiframa slali vladi "Republike Kosove", "Republike Kosova". Informacije su sakupljali na taj način što su ih na kompjuter šifrovano unosili i kroz biltene prosleđivali su i vladi i predsedniku njihove, predsedniku Rugovi (Ibrahim Rugova) i prenosili su i njihovoj skupštini, koji su sve to bili organi ilegalno i paralelno formirani sa državnim institucijama u to vreme.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospođo Marinković, rekli ste da su predmet praćenja bili i Albanci koji su im bili sumnjivi da saraduju sa, sa državnim organima. Da li su ta lica koja su, kako vi kažete, oni tretirali kao saradnike Srbije i Jugoslavije i koja je taj ilegalni MUP pratio, bila zbog toga izložena nekoj opasnosti? Da li su oni bili izloženi nekoj opasnosti?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Jeste. Kroz rad u istrazi, informacije koje su oni prikupljali na praćenju takvih lica, kasnije, eto, igrom slučaja, opet ja kao istražni sudija, vršila sam i uviđaj, dva Albanca za koja su oni smatrali da su saradnici srpske policije, su ubijena. To je bilo jedno lice, portir, koji je radio u opštini, Skupštini opštine Glogovac (Glogoc) i jedan poštar koji je radio u pošti u Glogovcu. To lice je Imer Ljeku (Imer Leku) i poštar Mustafa Kurtaj (Mustafa Kurtaj). Ja sam, vezano za ova dva lica, izlazila na uviđaj i zapisnik o tome postoji. Imer Ljeku je ubijen 1998. godine ...

TUŽILAC NAJS: Vidim da svedok ponovo čita iz nekog dokumenta i moram da primetim, vi se sećate da smo bili suočeni sa nekih četrdesetak spisa. Ja sam pogledao neke delove i to one koji su se

bavili tretmanom zatvorenika od strane ovog svedoka. Ja se nisam detaljno time bavio, ali ću možda detaljno tim da se pozabavim kada dođe na red drugi svedok, ali, u svakom slučaju, ja se nisam detaljno bavio tim suđenjem.

SUDIJA ROBINSON: Da, slažem se s onim šta je rekao gospodin Najš u vezi sa oba pitanja. Dakle, gospođo Marinković, ako čitate iz nekog dokumenta, morate na to sudijama da skrenete pažnju kako bismo znali o kom dokumentu se radi i kako bismo mogli da odlučimo da li je prikladno da se koristite tim dokumentom. Gospodine Miloševiću, mislim da ste izašli iz okvira dodatnog ispitivanja i pokrećete neka pitanja koja nisu dodirnuti tokom unakrsnog ispitivanja. Gospodin Najš je unakrsno ispitivao svedoka o njenoj ulozi u vezi sa tretmanom zatvorenika, a koji su potpadali pod njenu nadležnost. Mislim da ovo izlazi izvan tog okvira. Dakle, pređite na neku drugu temu, a, takođe, mislim da previše vremena trošite na dodatno ispitivanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Robinson ... Gospođo Marinković, iz čega čitate, prvo recite?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Evo ja čitam ovo u tabularu 1, što je dostavljen svima vama. To je pregled, moj kratak prikaz predmeta, deo predmeta gde sam ja radila istragu. To je iz tog ... To je, znači, ta ...

SUDIJA ROBINSON: U redu. Ali nam samo unapred kažite ako ćete da čitate iz nekog dokumenta. Recite nam šta čitate.

TUŽILAC NAJŠ: Mi smo tek danas ujutro dbili prevod ovog dokumenta, tako da ja nisam bio u prilici da ranije to pregledam.

SUDIJA BONONI: Mi uopšte nemamo prevod tog dokumenta.

SUDIJA ROBINSON: Tabulator 1. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Želim da vam skrenem pažnju da ovo što pitam sada sudiju Marinković ne odnosi se na postupak sa zatvorenicima. To je pitanje bilo prethodno. Ovo se odnosi na tvrdnju gospodina Najsja da je režim, kako je on rekao, proganjao sindikalno udruživanje i ovde je on dao tekst Nataše Kandić. Taj ilegalni MUP je bio predstavljen kao sindikat policajaca, a, kao što vidite, posledica su ubijeni ljudi i to Albanci. Dakle, gospođa Marinković objašnjava da je ustanovljeno da su pratili pojedina lica albanske nacionalnosti koji navodno saraduju sa Srbijom, a posle su ta lica nađena ubijena. Dakle, očigledno se radi o nečemu drugom, a ne o sindikalnoj organizaciji, što je pokušao da utvrdi gospodin Najs, a to nema veze sa postupkom sa zatvorenicima.

SUDIJA ROBINSON: U redu, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E sada mi recite ... Gospođu Marinković, dakle, ovo je bio ilegalni, ilegalno Ministarstvo unutrašnjih poslova kosovskih separatista. Da li vam je bilo poznato da je bilo organizovano papaleno školstvo, paralelno zdravstvo, dakle, druge paralelne institucije, političke paralelne institucije? Da li vam je sve to poznato?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je organizovanje paralelnog školstva, zdravstva ili bilo kakve druge, kako bih rekao, neagresivne aktivnosti, bio bilo kada predmet progona od strane sudskih organa ili policije?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Ne.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, neću da dozvolim da se i dalje postaljaju ovakva pitanja. Pređite na neku drugu temu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Gospođu Marinković, juče je gospodin Najs dao i jedan dokument, a ovde je pismo srpskoj javnosti koje je uputio jedan veliki broj ljudi. Ima tu i devet tača-

ka zahteva uz to pismo, koje počinje: "Poštovana gospodo" i tako dalje. Ja vama želim da skrenem pažnju, gospodo ... Ovaj prevod na engleski koji imate uz ovaj srpski tekst, nije prevod tog teksta.

SUDIJA KVON: Da, to smo čuli.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, ja sam juče jasno rekao da se ne radi o prevodu novinskog članka, već kopija zahteva koji je, u stvari, objavljena u novinama i u kome se nalazi onih devet tačaka. Ja sam to tada jasno rekao budući da je svedok negirala bilo kakvo znanje o toj peticiji, pa nisam hteo dalje da ispitujem o tome. Međutim, kasnije na osnovu njenih odgovora je ispalo da se ona, u stvari, dobro seća te peticije i ukoliko optuženi želi time da se bavi, u redu. Ali ja se sećam da je ona tvrdila da se ne seća te peticije i onda sam ja rešio da se time pozabavim s nekim drugim svedokom. Optuženi sada, u stvari, troši vreme, osim ukoliko ne želi da se ona bavi ovom peticijom i onda ću ja biti sretan da predočim i prevod, peticije i onih devet tačaka, budući da postoji engleski prevod tog teksta koji je objavljen u jednim drugim novinama.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, šta vi, u stvari, želite sada da pokažete? Gospodin Najs se nije oslanjao na ovaj dokument. Dakle, šta sad proizilazi iz toga, budući da vi sada morate da nas ubedite da pitanje koje vi želite da postavite na neki način proizilazi iz svega toga.

SUDIJA KVON: Samo trenutak jedan.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, vi niste tražili da se ovaj dokument uvrsti u dokazni spis?

TUŽILAC NAJS: Ne, nisam, jer, kao što sam rekao, ja sam povukao taj dokument. A hteo sam da primetim, a evo, to sam i učinio pre nekoliko trenutaka, da se, izgleda, svedokinja malo kasnije toga setila.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, pređite na neko drugo pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro. Samo sam želeo da vam skrenem još i pažnju na to da je ovakav ... Da ovaj dokazni predmet koji je dat, srpski i engleski tekst su potpuno različiti dokumenti. Mogu li da nastavim, gospodine Robinson?

SUDIJA ROBINSON: Nisam shvatio ono šta ste upravo sada rekli. Da li se radi o različitom dokumentu? U redu. Nastavite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Engleski prevod nekog članka iz "Borbe", a srpski tekst je pismo objavljeno u "NIN-u". "NIN" nije pravio komentar, nego je objavio pismo. To su dve različite stvari.

SUDIJA KVON: Pretresnom veću je jasno. Možete da nastavite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ja time neću da se bavim jer gospodin Najs je rekao da to i ne traži da uđe u dokazne predmete. Gospođo Marinković, samo par stvari u vezi sa ovim izjavama koje smo dobili juče, koje su uzete od nekolicine lica, koja su, inače, dala ovlašćenim službenim licima u vreme događaja u Račku (Recak). Nisam siguran da ću ići istim redom, ali samo da kratko pređemo ... Gospodinu Najs je dao izjavu Emini Šemsija (Emini Shemsi) koji je u tabulatoru 47 i koji je rekao da su ga tukli bezbol palicama. Da li se sećate toga?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Da, ovo juče na snimku što sam videla.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je on izjavio. Rekao da su ga ...

Da li su ovde dva, tri snimka? Sećate se da je gospodin Najs ... I on tvrdi da su ga tukli bejzbol palicama?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste, gospođo Marinković, ikada na Kosovu i Metohiji čuli da bilo ko igra bejzbol i da li ste ikada videli bejzbol palicu na Kosovu i Metohiji?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Nisam. Ja i ne znam kako se ... Koja je to igra i kako se igra ... Niti sam videla tu palicu, ne znam ni kako izgleda.

SUDIJA ROBINSON: Amerikanci će biti veoma razočarani kad čuju ovo.

SVEDOK MARINKOVIĆ: Ne bavim se sportom. Ja kao žena imam drugih obaveza, nego da se bavim sportom, a nisam imala prilike da putujem u Americi (United States of America).

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospođo Marinković, imate ovde i izjavu Muhadina Dželjadinija (Muhadin Xheladini), da ja ne prelazim sada sve, koji kaže da nije želeo da potpiše izjavu, ali je video krv u podrumu pa je preplašeno prihvatio. Da li se sećate ko je uzeo izjavu od Đeljadinija? Mislim, organi kog SUP-a su uzeli izjavu od Đeljadinija?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Ja sad nemam tu izjavu tu kod sebe, ali su to, ovaj, ovlašćena lica, službena lica SUP-a Uroševac (Ferizaj).

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jeste li bili kad u SUP-u Uroševac?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Pa ja sam bila, ali ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li ste, ako ste bili u SUP-u Uroševac mogli da ustanovite da li tamo postoje neke prostorije gde se tuku, tuku privedena lica?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Ne. Tamo gde sam ja bila i

sačekala ekipu za uviđaj da bi krenuli na uviđaj, takvo nešto nisam videla.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodin Najs je rekao da je poznato da je u režimu koji je bio, da su mučeni neki zatvorenici i tako dalje, da li vam je poznato, da li je posle 5. oktobra, kad ja više nisam bio predsednik, bilo ko od albanskih terorista pušten iz zatvora što je bio uhapšen kao politički zatvorenik ili bilo šta drugo? Da li su imali bilo koga da puste iz zatvora? I jedno jedino lice.

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Ja, koliko znam, Albanci su samo pušteni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jesu među njima bila i ova braća Mazreku (Mazreku) što su zapalila one ljude u Klečki (Klecke)?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospođo Marinković, gospodin Najs je rekao da, sticajem okolnosti ... Da li se to odnosi na tabulator 52, ne mogu sad tačno da se setim ili koji tabulator gde je jedan od službenih lica koja, koje uzima izjavu je Jašović, je li tako?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I obavestio je da je on juče bio ovde ...

SUDIJA BONOMI: Koliko se ja sećam, on je u svim slučajevima bio lice koje je razgovaralo i uzimalo izjave.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Utoliko bolje, utoliko bolje. Ja ne mogu da se setim koji je šta, a pogledaću tabulatore ...

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Ali ja mislim da su dvojica službenih lica uzimali izjave.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Da, dvojica. Ali to lice je juče bilo svedok,

svedok Tužilaštva kod Ljimaja (Fatmir Limaj), pa je tu, pa ćemo ga, pa ćemo ga pozvati. E sad mi recite, molim vas, on je u izjavi rekao da on nije potpisao svoju izjavu. Dakle da to nije njegova izjava. Gospodine Robinson, ja tražim da se izvrši grafološka ekspertiza, jer na obe stvari, na oba papira postoji, postoji rukopis ovoga Mustafe Afrima (Mustafa Afrim). Doduše na ovom, na ovoj poslednjoj izjavi od prošle nedelje on je iskrivio na levu stranu, ali bez obzira an to, svaki grafolog će lako moći da utvrdi da li se radi o njegovom potpisu ili ne. Ovde je sve osporavanje zasnovano na tome da to on nije potpisao, pa molim vas da naredite da se utvrdi da li je to njegov potpis na ovoj izjavi od, od 16. janura 1999. godine ili nije. Ja nisam grafolog, ali je meni očigledno da je to isti potpis.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Ukoliko vi želite da pozovete veštaka za rukopis, to je apsolutno na vama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro. Onda ću to ostaviti na stranu.

SUDIJA BONOMI: Gospodine Najs, vi ste juče najavili da ćete vi verovatno to i ovako i onako da uradite.

TUŽILAC NAJS: Da. Mi to, naravno, možemo da uradimo.

SUDIJA BONOMI: Bilo bi dobro kada bi mogla da se identifikuje osoba koja može to da veštači. Optuženi treba da se obavesti o toj osobi, pa da se onda napravi samo jedna analiza. Bilo bi najbolje da se svi složimo oko toga.

TUŽILAC NAJS: Ja ću u svakom slučaju želeti da se prvo uopšteno razgovara o ovim dokaznim predmetima.

SUDIJA ROBINSON: Mi nismo eksperti za rukopis, ali i sami može-

mo da pogledamo te potpise. To se često dešava u nekim pravnim sistemima. Izvolite, nastavite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E sada ću da vas pitam, gospođo Marinković, pošto se ovde kaže da su oni njega potpisali i, pretpostavljam, jer kaže da to nije njegov potpis, pogledajte šta piše u izjavi. Kaže: "Pošto živim u selu Račak" ... Je li imate izjavu kod sebe?
SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Nemam. Nemam izjavu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Nemate. Da li mogu da zamolim poslužitelja da da ovu izjavu, to je tabulator 52, svedokinji.

SUDIJA ROBINSON: Molim da se tabulator 52 preda svedokinji.

SUDIJA KVON: Da li želite da pogledate tabulator 52 ili izjavu koju je od tog svedoka uzelo Tužilaštvo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I jedno i drugo, ali Tužilaštvo ima samo na engleskom pa ... Ja imam ovu izjavu na engleskom, a nema svrhe da je dajemo gospođi Marinković, pošto ona ne govori engleski. Gospođo Marinković, molim vas pogledajte, ja ću vam samo citirati iz tačke 3, iz tačke 3 ove izjave koju je uzeo neki od službenika gospodina Najsa 3. aprila, znači, što bi se reklo, juče. U tački 3 kaže da je počeo da viče, da urla na njega i da viče da je on član UČK (Ushtria Clirimtare e Kosoves). Da li je igde u ovoj izjavi koju je on potpisao, a sada tvrdi da je nije potpisao, rečano da je on član UČK?
SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Nije. Ja sam to juče odmah primetila.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E sad pogledajte, molim vas, izjavu, pošto je ona prilično konkretna. Ona nije opšta i ne odnosi se na neka opšta pitanja. On kaže: "Pošto živim u selu Račak, poznato mi je, a i lično sam video da se podštab UČK u selu Račak nalazi u kući Mustafe Šučeri Sefa (Mustafa Shuqeri Sef). Komandant podštaba je Biljalji Hasan Afet (Bilali Hasan Afet), a njegov zamenik je

Šefćet Musliju (Shefqet Musliu), obojica iz sela Račak ...

SUDIJA ROBINSON: Koji je to paragraf?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Na samom početku izjave. Ovde i nema paragrafa ali ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, kako glasi pitanje koje želite da postavite?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pitanje glasi ... Pošto je ovde naveden, navedeno mnogo konkretnih činjenica, da li se može pretpostaviti da su službena lica koja su uzimala od njega izjavu, mogla da izmisle ove činjenice pa da ga teraju da potpiše? Potpuno je neverovatno ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, to nije pravilno pitanje i to dobro znate.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Gospođo Marinković, da li su činjenice prikupljene u vezi sa, uopšte, stanjem u Račku, podudarne sa ovim tvrdnjama ko je komandant podštaba, ko je njegovo zamenik, šta je se od ovih raznih lica moglo da prikupi?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Pa ove činjenice koje je ovaj građanin, Mustafa Afrim, izneo u svojoj izjavi, podudaraju se i sa ostalim izjavama koje su uzeti, vezano za događaj u Račku, a dosta toga smo mi i materijalnih dokaza našli na terenu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li su iz ovih tabulatora na koje se samo odnose izjave ovih svedoka, koji sad kažu da su ih ili dali od straha ili ovaj čak kaže da nije ni potpisao, da to nije njegov potpis, vidi da se te izjave u mnogim stvarima poklapaju, a u nekim stvarima ne poklapaju, zavisi od saznanja koje imaju

SUDIJA ROBINSON: Ne, gospodine Miloševiću, ne. To je komentar,

sugestivno pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospođo Marinković, u drugom paragrafu njegove izjave kaže: "Pripadnici OVK u selu Račak imaju punktove i to na mestima ispred mosta u selu Račak, pored asfaltnog puta s desne strane u bivšoj prodavnici Mustafe Metuša (Mustafa Metush) na zvanom mestu Česta, na brdu iznad Staračkog doma" i tako dalje. Da li je to ono što se i utvrdilo tamo?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Jeste. Ovu su činjenicu veliki broj građana koji su saslušani i potvrdili, ovu činjenicu i ovo je, to, na licu mesta tako ... To smo i videli, zato što Starački dom je i gađan. Starački dom je i gađan od strane terorista i vidni su tragovi od projektila na tom objektu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Dakle on ovde u svojoj izjavi kaže da su mu rekli da je član UČK. U toj izjavi njegovoj od 1999. godine ne stoji da je član UČK. On pominje da su ga terali da dotakne neke žice. Gospođo Marinković, pošto ste vi istražni sudija, ako je reč o električnom udaru, da li od toga, kako bih rekao, od te opekotine prilikom električnog udara, ostaje opekotina i ostaje ožiljak ili se on vremenom izgubi?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Pa u datom trenutku od opekotine ostaje ožiljak ...

TUŽILAC NAJS: Svedokinja nema nikakvog iskustva sa torturom, pa mi nije jasno kako ona može da odgovara na pitanja o elektrošokovima?

SUDIJA ROBINSON: Slažem se. Gospodine Miloševiću, gubite vreme.

SVEDOK MARINKOVIĆ: Pa ne od elektrošokova. Ja iz prakse, kao običan građanin, od opekotine ... Više puta sam i ja imala te opekotine. Od opekotine bilo koje vrste ostaje trag. Inače, elektrošokove,

nisu mi poznati.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, gospođu Marinković ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, postavite pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Gospođu Marinković, da li vam je poznato da je bilo koji organ policije upotrebljavao neka sredstva za mučenje pritvorenika u ovom ... Konkretno vas pitam za, na primer, nekakve elektrošokove, da upotrebimo izraz koji je upotrebio gospodin Najs?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Meni nije poznato.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste ikada dobili bilo koju primedbu, bilo kog branioca nekog osumnjičenog da su upotrebljeni neki elektrošokovi na njegovom branjeniku?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovo je beleška koja je napravljena u Uroševcu. To je više od dva meseca od početka rata. Ova osoba kaže, na kraju ovog trećeg paragrafa u svojoj izjavi, da je jedan od ljudi koji je radio nešto, radio nešto na kompjuteru i konačno jedan od njih rekao: "Pusti ga da ide, on je dete". Dakle, gospođu Marinković, rekli su "Pusti ga da idem on je dete", da li je, s obzirom da je reč o gradu u kome teče normalan život, dakle, nije reč ni o kakvoj zabiti, da je on zaista bio izložen nekim elektrošokovima, da li je on mogao bilo kome od pravosudnih organa ili od organa vlasti, predsedniku opštine da se požali ...

SUDIJA ROBINSON: Ne, gospodine Miloševiću. Gospodine Miloševiću, ako nastavite na ovakav način, onda ćemo da prekinemo vaše dodatno ispitivanje. Svedokinja ne može da pomogne u vezi s tim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro ...

SUDIJA ROBINSON: Ako vi želite to da pobijeti, imate na raspolaganju druge načine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa ja ne pobijam. To pobija gospodin Najs svojim tvrdnjama i svojim dokaznim predmetima. Gospodin Najs vas je juče pitao, gospođu Marinković, u vezi sa Račkom, da li ste vi ispitivali stanovnike sela Račak kad ste došli u Račak. Sećate li se tog pitanja?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je u selu Račak kad ste vi došli, kad ste konačno uspeli 18., kako ste nam objasnili, u više pokušaja, prvo ste 15. pa su pucali, pa ste se povukli, pa sutradan, nisu vam dali da priđete dok je tamo bio Voker (William Walker), pa ste se opet povukli i tako dalje do 18., da li je tamo bilo nekih građana koje ste mogli nešto da pitate?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Ne, nije bilo nikoga. Selo je bilo pusto i prazno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači, osim tih 40 leševa koje ste zatekli u džamiji, nije bilo ni žive duše na licu mesta. Je li to ono šta vi tvrdite?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste obišli tada celu okolinu Račka, je li tako, gospođu Marinković?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I napravili ste zabeležku o rovovima, čaurama, bunkeru i tako dalje. Da li je bilo bilo kakvih leševa, osim leševa koje ste zatekli u džamiji?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je iko pomenuo, s vama su

bili i predstavnici OEBS-a (OSCE, Organization for Security and Cooperation in Europe), je li tako?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je iko pomenuo da postoje još neki leševi?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Ne. Vezano za ovo, ja mogu da kažem da sam i posle toga, kad je trebalo da se leševi predaju porodicama, više puta imala razgovore i kontakte sa meštanima i predstavnika džamije i u Račak i u Štimlju (Shtime), sa predstavnicima Verifikacione misije (OSCE Kosovo Verification Mission) koji su bili zaduženi za Štimlje i Uroševac. Sastajali smo se i dogovarali oko preuzimanja leševa. Za sve te dana kada sam odlazila u Štimlje, niko od građana koji je sa mnom bio u kontaktu nije pomenuo bilo šta nešto novo, da je bio očevidac i da mi je bilo šta predočio, a imao je mogućnost zato što smo satima razgovarali s njima, a posle toga su i predstavnici porodica došli u Prištini da preuzmu leševe. Znači toliko mogućnosti su imali. Ako su imali nešto novo ili nešto da kažu, da su imali mogućnosti na više načina i kod više institucija, od mene pa do predstavnika ostalih i OEBS-a i predstavnika džamije i predstavnika u Štimlje. Ja za to imam službenu belešku sa svim njima što sam kontaktirala danima i navedena su sva ta lica s kojima sam ja imala kontakt.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A recite mi ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, samo trenutak. Da se vratimo na trenutak na pitanje koje vam je postavio gospodin Milošević, a to je da li je bilo ljudi u selu kad ste tamo otišli 19., ljudi koje ste mogli da pitate? Vi ste rekli ... 18.? Da, 18. I vi ste rekli da tamo nije bilo ljudi kojima biste mogli da postavite pitanja. Ja sam shvatio da ste vi rekli da čak ako tamo i jeste bilo ljudi, da vi u skladu sa postupkom ne biste imali ovlašćenja da te ljude ispituujete. Da li je to tačno?

SVEDOK MARINKOVIĆ: Jeste. Ali sam ja samo mogla da evidentiram

njihova imena, pa da to predočim tužiocu.

SUDIJA ROBINSON: U redu. Hvala. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospođo Marinković, vi ste u svom glavnom ispitivanju ukazali na nepoklapanje imena lica koja su poginula u Račku sa imenima koja su navedena ovde u spisima gospodina Najsa. Gospodin Najs je juče vas pitao, sugerišući da Albanci često menjaju imena, da li nepoklapanje može da proizađe iz neke promene nečijeg imena ili vi ostajete pri tome da se ta imena ne poklapaju, ono šta ste rekli u glavnom ispitivanju?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Da. Da se ne poklapaju ova imena koja su navedena u optužnici i u mom spisku, postoji razlika.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Sad ću da vas pitam samo sasvim kratko nekoliko stvari u vezi sa pitanjima gospodina Najsa koja su se odnosila na zatvor u Dubravi (Dubrave). Dakle, vi ste službeno imali veze sa onim što je bilo na vašoj teritoriji, je li tako gospođo Marinković?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kad su lica iz zatvora Dubrava prebačena na vašu teritoriju, opština Lipljan (Lipjan), što je nadležnost Okružnog suda u Prištini i onda ste išli da izvršite uviđaj, imali smo sve to u dokaznim predmetima, zatvorenici i ljudi koji su preminuli. Da li vam je poznato koliko je zatvorenika i pritvorenika iz zatvora Dubrava prebačena u Lipljan ili u neke druge zatvore?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Ja ne znam tačan broj, ali znam da je veliki broj prebačeno i što su bili povređeni i oni koji nisu bili povređeni, znači svi pritvorenici iz Istoka (Istog) su prebačeni u Lipljanu, zato što je Dubrava, zatvor Dubrava je bila skroz porušena i nije bilo uslova da se tamo više ostane.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Kad kažete "veliki broj",

koliki broj, taj veliki broj? Evo, koji je to red veličina? Ja razumem da vi ne znate sad tačan broj, ali koji je to red veličina? Veliki broj, je li to 100 ili 200 ili 500 ili koliko zatvorenika, otprilike?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Pa da vam kažem, ne mogu sad da preciziram, ali negde do stotinak njih sigurno. Sad da li je manje ili više, to ne mogu da preciziram.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Nadam se da ćemo to moći da ustanovimo. Ovde u prilogu 1 na strani 50 ...

SUDIJA KVON: Gospođo Marinković, sa koliko ste njih razgovarali od tih stotinak?

SVEDOK MARINKOVIĆ: Ja nisam sa njima razgovarala, zato što taj dan ja kada sam bila, ljudi su bili u šoku od stresa i bila im je ukazivana lekarska pomoć. Ali smo se posle dogovorili sa upravom zatvora, sa zaposlenima u zatvoru, da sa tim licima kad se malo oporave, posle nekoliko dana, oni koji nisu bili prebačeni u bolnici, nego su ostali u prostorijama zatvora Lipljan, da sa tim ljudima obave razgovor i da saznaju šta se tamo desilo u Dubravi. Tako da sam ja kasnije, posle toga i dobila informaciju da je obavljen razgovor sa jedan broj pritvorenika.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jeste li imali prilike da vidite izjave tih, evo sad što kažete, pitao vas je gospodin Kvon, da li ste vi ... Vi niste obavili razgovore, a jeste li imali izjave tih pritvorenika šta se dogodilo?

TUŽILAC NAJS: Časni Sude pitam se mnogo toga u vezi s ovim. Ja sam moja pitanja ograničio zbog toga što nije bilo vremena. Dakle, ograničili smo se samo na to da je ona potvrdila da je to materijal njenog kolege. Možemo da pogledamo transkript da tačno vidimo. Vidimo da je bilo samo nekoliko pitanja u vezi sa problemima sa datumima i u vezi s tim šta je rekao njen kolega i meni se čini da ovo sada nije prikladan način za postavljanje pitanja. Ja sam potvrdio da

ona nije razgovarala sa tri preživela očevica na koje se oslanjalo Tužilaštvo i stvari sam ostavio na tome. I meni se čini da tu sad nema puno mesta za dodatno ispitivanje.

SUDIJA KVON: Da, ona je potvrdila da joj nisu dobro poznata događanja od 23. i 24.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, nastavite. Postavite drugo pitanje, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, gospodine Robinson, ali upravo sledeći ovo što je ... Ona nije razgovarala i ona je to objasnila, ali je rekla juče u unakrsnom ispitivanju da su uzimane izjave od tih ljudi. Dakle, da li nešto znate o tim izjavama, gospođu Marinković?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Ja vezano za te izjave znam, zato što sad ovo ... U međuvremenu ovu pauzu koju sam iskoristila, iskoristila sam da u sudskim spisima proverim sa tim izjavama da li su u Sudu i da li ih imamo i ja, evo, pronašla sam izjave, fotokopirala, ali pošto nisam u kontaktu sa Odbranom i sa savetnicima gospodina Miloševića, ja izjave imam tu i mogu da ponudim Pretresnom veću radi razjašnjenja situacije i sve ono šta se desilo u Dubravi. Zato što pritvorenici koji su bili u Istoku i koji su bili i povređeni i ranjeni, svojeručno su pisali i opisali događaje u zatvoru Dubrava: kako je vršeno, od kada je krenulo bombardovanje, kako je bombardovano, kako su projektili NATO aviona gađali, šta je sve povređeno i gađano i ako Pretresno veće smatra da će mu to poslužiti kao dokaz da bi shvatio i razjasnio situaciju u Dubravi, ja mogu da ih priložim kao dokaz, sada.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA KVON: Gospodine Najs, vi ste rekli da je tužilac koji je vodio tu istragu na popisu svedoka optuženog po Pravilu 65ter?

TUŽILAC NAJS: Da, mislim da sam to rekao. Mislim da smo to

proverili. Mislim da on jeste na tom popisu. Upravo sada to pokušavam da pronađem u jučerašnjem transkriptu. Ako svedokinja kaže da je govorila o tome da su uzete neke izjave, ja to neću onda da osporavam, ali ipak bih to želeo da proverim. Čak i ako ona to jeste spomenula kao odgovor na moja ograničena pitanja, to ne znači da te izjave ulaze u spis. Ja te izjave nisam video. Možda te izjave pokreću ista, a možda i različita pitanja od onih pitanja koja sam ja pokrenuo na osnovu tri izjave koje smo pogledali tokom pauze. Prema tome, to su dva ili tri osnova na osnovu kojih ja pozivam Pretresno veće da ne uvrsti taj materijal u spis. A ako to bude uvršteno, ja ću onda morati da zatražim dozvolu da ovu svedokinju unakrsno ispitam u vezi s tim, jer ja nisam imao mogućnosti da se time bavim.

SUDIJA ROBINSON: Da, vi biste onda na to imali pravo. Gospodine Kej (Kay)?

ADVOKAT KEJ: Evo ja upravo tražim u našem transkriptu šta je tačno rečeno i pronašao sam pasus gde gospodin Najš, postavljajući pitanje svedokinji, kaže: "Još nekoliko stvari. Kada je reč o zatvoru u Dubravi, vi niste razgovarali ni sa jednim od preživelih, osim sa onima za koje ste rekli da su povređeni i premešteni na drugo mesto? Znači niste ni sa kim drugim razgovarali?" Odgovor: "Ne". Pitanje: "Čekajte, niste sačekali da završim moje pitanje. Budući da je povređen veliki broj ljudi ...", "Ljudi su premešteni, imala sam mogućnost da ih razumem, ali nisam uspela da razgovoram sa njima. Dogovorili smo se sa zatvorskim vlastima da ćemo sa njima da razgovaramo kako bi oni mogli da kažu šta se dogodilo dok su bili u zatvoru u Dubravi" i onda "Vi ste dali izveštaj vašeg kolege koji smo pogledali kad smo poslednji put bili ovde. Tu se radi o tome da on nije razgovarao sa nekim od preživelih koji su bili pred ovim Sudom". U odgovoru ona kaže: "Ja ne znam gde su ti ljudi bili". Prema tome, jasno je da su neke izjave uzete u okviru istrage i to sada ova svedokinja nudi Sudu i to proizlazi iz unakrsnog ispitivanja gospodina Najša.

SUDIJA ROBINSON: Ali to bi moglo da se uvrsti kasnije.

ADVOKAT KEJ: To sada može da se označi za identifikaciju, kao što smo radili i prilikom izvođenja dokaza Tužilaštva. Sećate se, tada su neki dokumenti doneti, označeni za identifikaciju, a onda ih je kasnije uvrštavao prikladniji svedok.

SUDIJA ROBINSON: Da, mislim da je to dobar način postupanja.

TUŽILAC NAJS: Molim da i mene saslušate o tome. Evo, ja sam to sada i sam pronašao. Dakle, ja sam nju konkretno pitao: "Vi niste ni sa kim drugim razgovarali?". Ona je odgovorila: "Ne", a onda je još rekla i "Mi smo se dogovorili sa zatvorskim vlastima da razgovaramo sa tim ljudima". Prema tome, ona ovde ne kaže kakav je to postupak bio, šta se dogodilo i zatim smo prešli na drugu temu. Da je ona nešto rekla o tome da je uzela izjave, onda bih je ja u tom trenutku nešto i pitao. Ja zaista moram da insistiram na tome, da se u jednom trenutku ovo vrlo opširno dodatno ispitivanje mora završiti i mora se reći da je ovo još jedan pokušaj da optuženi prilikom dodatnog ispitivanja pokušava da uvrsti materijal za koji ja nisam znao i nisam ga mogao obraditi. I ja nešto od toga nisam obrađivao zato jer sam doneo svesnu odluku o tome da moram ekonomično da koristim moje vreme. Prema tome, to je stvar kojom se ja ranije ne bih ni bavio, budući da nije spomenuta prilikom glavnog ispitivanja.

SUDIJA BONOMI: Gospodine Najs, ako se to sada označi za identifikaciju, ako se ne postave nikakva druga pitanja, osim toga da se potvrdi da su to te izjave i odakle su te izjave došle, vi onda imate prednost da njih imate u rukama, a ne samo da se nadate da će te izjave jednog dana ući u spis s jednim svedokom. Isto tako, tu je i dodatna prednost koja se satoji u tome da te izjave neće da uđu u spis, osim ukoliko ne dođe svedok koji će nam reći kako su one uzete.

TUŽILAC NAJS: Da, to je tačno. Ja prihvatam da je sasvim praktično ovo šta vi kažete. Dakle, ja samo mislim da je to, ipak, trebalo dru-

gačije da se obradi, a ne u dodatnom ispitivanju, prema tome, zahvalan sam.

SUDIJA ROBINSON: U redu. To ćemo da označimo za identifikaciju, a vi onda, gospodine Miloševiću, možete te izjave kasnije da uvrstite u spis putem odgovarajućeg svedoka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, radi zapisnika, gospodin Najs je objasnio da on nije znao za te izjave pa nije mogao da ih uzme u obzir. Pretpostavljam da ste iz izjave svedokinje mogli i sami da čujete da ni ja nisam znao za te izjave, jer ih je svedokonja naknadno pronašla. Prema tome, ni ja ne znam šta piše u tim izjavama. Ja sam želeo da je pitam, da pročita imena i da pročita šta piše u izjavama. Ali ako vi smatrate da to treba uvesti na neki drugi način, biće uvedeno. Nema spora.

SUDIJA ROBINSON: Da, gospodine Miloševiću, to je naša odluka. A sada idemo na pauzu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, da li će ovaj svedok koga je pomenuo gospodin Najs u vezi sa ovim tabulatorom 52 moći sada da se pojavi ili ne, jer ja ne bih želeo da zadržavam svedokinju. Ja nemam više pitanja za svedokinju Marinković?

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, da li će ta osoba da dođe ovamo kao svedok ne utiče na gospođu Marinković. Ako ste završili sa vašim dodatnim ispitivanjem, što biste i trebali, onda ona može da ide ... Dozvolite mi da završim. Meni sada nije jasno da li će ta osoba moći sada odmah da dođe nakon gospođe Marinković. Mislim da to nije slučaj. Morate prvo sa tim čovekom da razgovarate ako želite da ga pozovete kao svedoka. Morate da radite preko oficira za vezu i to da organizujete. Prema tome, kao što sam već rekao, sada ćemo da damo pauzu od 20 minuta. Tokom te pauze vi to

možete da prodiskutujete i, ukoliko tu osobu želite da pozovete kao svedoka, onda on može da dođe ovamo što je moguće ranije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, imao sam još jedno pitanje, samo kratko, da ne bih zadržavao svedokinju posle pauze. Mogu li još jedno to pitanje da postavim?

SUDIJA ROBINSON: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospođo Marinković, u prilogu 1 na strani 57 optužnice, navedena su lica, piše: "Lica ubijena u zatvoru u Dubravi čija su imena poznata" i onda je tu 26 lica. Da li je vama poznato koliko je lica stradalo prilikom bombardovanja zatvora Dubrava?

SVEDOK MARINKOVIĆ – ODGOVOR: Samo da vidim stranicu ...

TUŽILAC NAJS: To ne proizlazi iz mog ispitivanja. Ja uopšte nisam postavljao pitanja o toj temi. I ako ja nisam o tome postavljao pitanja, onda optuženi ne može o tome da postavlja pitanja u dodatnom ispitivanju. Da je o toj temi govoreno u glavnom ispitivanju, onda bih ja možda drugačije unakrsno ispitivao.

SUDIJA ROBINSON: Da. Gospođo Marinković, time je vaše svedočenje završeno. Hvala vam što ste došli da svedočite pred Međunarodnim sudom. Sada idemo na pauzu od 20 minuta, a vi možete da idete kući.

SVEDOK MARINKOVIĆ: Ja se izvinjavam, a ove dokaze kome da predam?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ostavite ih ...

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, u vezi sa prihvatljivošću dokaznih predmeta ...

TUŽILAC NAJS: Pre nego što pređem na dokumente koje bih ja hteo da uvrstim u spis, hteo bih da zamolim Pretresno veće da obrati pažnju na sve dokazne predmete na kojima se nalazi ime Dragana Jašovića. Daću vam brojeve uskoro, ali mislim da ti dokumenti ne treba da budu dokazni predmeti u ovom spisu. Ja sam zaboravio ukupan broj, ali radi se o tabulatorima ... Dokazni predmet D290, tabulator 46, tabulator 47, tabulator 48, tabulator 51, tabulator 52 i tabulator 54. Moj zahtev se temelji na sledećim osnovama: da bi se prihvatilo svedočenje iz druge ruke ... Ovim smo se već ranije bavili, ali ponoviću, materijal mora da bude pouzdan, dakle, moraju da postoje indicije pouzdanosti, a Pretresno veće, naravno, treba da ima na umu da to nije odlučujuće, mada moramo da imamo, takođe, na umu i Pravilo 95 koje isključuje određene dokumente ukoliko postoji sumnja u vezi njihove pouzdanosti ili ako postoji sumnja u vezi sa autentičnošću ili ukoliko se šteti integritetu postupka. A imajući na umu istorijat prethodnih dokumenata, razgovori sa gospodinom Andrićem su bili predočeni i prihvaćeni, a zatim smo imali video snimak na kom se vidi jedna od tih osoba koja objašnjava i koja negira sadržaj. Tokom svedočenja Litučija (Barry Lituchy) imali smo jedan intervju koji je bio prihvaćen kao izjava. To je bilo prihvaćeno kao dokazni predmet Tužilaštva, a imamo sad slučaj ovog poslednjeg svedoka. Ako pogledamo ova dva slučaja, dakle Andrića, ako imamo osobu na koju se optuženi oslanja, dakle imamo osobu koju je intervjuisao novinar, a ne svedok. Kod Litučija reči osobe na koje je želelo da se osloni su, u stvari, reči osobe koju je intervjuisao Lituči. A u ovom poslednjem slučaju, optuženi se ne oslanja na reči, dakle, nekog svedoka s kojim je obavljen razgovor i to ne u prisustvu svedoka, već na nekog drugog, kome je jednostavno dostavljen taj dokument. Dakle, ponovo imamo slučaj da i kod Andrića i kod Litučija se radi o dokumentima koji su donekle bili sporedni. Međutim, ovaj materijal nije sporedan uopšte, budući da se radi o tome da je bitno da su svi članovi bili članovi OVK i to bi

imalo moguće posledice za tačku optužnice, budući da moramo da imamo na umu značaj događaja u Račku i čitav taj istorijat. Pre nego što zaboravim, hteo bih da skrenem pažnju Pretresnom veću na sledeće. Vi ćete verovatno da se setite da neki od dokaza na koje smo se mi oslanjali, da neki ljudi koji su bili ubijeni u Račku nisu bili članovi OVK. Radilo se o svedoku Šukri Buji (Shukri Buja). On je takođe bio svedok u *Predmetu Ljimaj*. Svedočio je o nekim drugim pitanjima, ne o Račku. Njega je pozvalo Tužilaštvo, međutim onda je on tokom svedočenja počeo neprijateljski da se ponaša prema Tužilaštvu i zato smo mi i podneli obaveštenje u skladu sa Pravilom 68. Dakle, jednostavno sam hteo da i to imate na umu. A sada ću da se vratim na ono glavno. Stav Tužilaštva u vezi sa svim ovim kategorijama izjava je da oni ne treba da budu uvršteni, a, u protovnom, ukoliko budu prihvaćeni, onda suprotan dokazni materijal bi, takođe, trebao da se prihvati, čisto kako bi se procenila vrednost istinitosti sadržaja. Naš stav je, kada se ovakav materijal predoči, pogotovo materijal preko ovog poslednjeg svedoka, radi istinitosti sadržaja, po našem mišljenju, pravilna procedura bi bila ta da osoba na koju optuženi želi da se osloni, da ta osoba bude na raspolaganju i da kada govorimo o tabulatorima iz dokaznog predmeta D290, vi znate da je moj kolega gospodin Sakson (Saxon) i da je istražitelj Džonatan Sač (Jonathan Sutch), da su otišli na lice mesta. To je trebalo da bude njihov odmor, ali ipak su radili. Isto tako moram da vam kažem još jednu stvar. Oni su preduzeli pažljive korake da ne dođe do među-kontaminacije između svedoka i isto tako rekli su mi da, kad su stupili u kontakt sa svedocima i kad im je rečeno šta je tema njihovog interesovanja, da su veoma rano, bez ikakvog nutkanja, svedoci objasnili ono šta je zatim zabeleženo tokom razgovora koji je snimljen na video traku i u rezimeima potpisanih pismenih izjava koje imate. Ukratko, ako pogledate dokazne predmete Odbrane, naš je stav sledeći: ako imate dve izjave od iste osobe, u jednoj se kaže jedna stvar, u drugoj se kaže nešto suprotno, onda je sasvim nemoguće, ako ne postoji još nešto više, da se opredelite za jednu od izjava i kažete "ta je izjava pouzdana". Taj se princip odnosi i na nas i na Odbranu. Zato je naš stav da ove izjave o jed-

nom važnom pitanju, onako kako optuženi želi da ih uvrsti u spis, u svetlu materijala koji smo vam mi dostavili pre završetka svedočenja prethodnog svedoka, da se taj materijal ne može kvalifikovati kao pouzdani dokaz i da zbog toga ne sme da bude uvršten u spis. Ako se to bude uvrstilo u spis, onda će posledice da budu iste kao i posledice do kojih dolazi kada Tužilaštvo uvrštava iskaze iz druge ruke, kad samo izvodi dokaze. To je kontraargument izrečen protiv nas. Međutim, situacija je različita, uz dužno poštovanje. Prvo: iskazi iz druge ruke na koji se Tužilaštvo oslanjalo prilikom izvođenja svojih dokaza su bili drugačiji. Mi smo imali odgovornost i ispunili svoju dužnost da pokažemo da su oni pouzdani u svakom slučaju i kada su optuženi ili gospodin Kej kao prijatelj suda ponekad jednostavno napravili koncesiju i prihvatili da se takav materijal uvrsti. Prema tome, prilikom izvođenja dokaza Tužilaštva mi smo ispunili test pouzdanosti pre nego što se takav materijal uvrstio. Međutim, ovde, po našem mišljenju, optuženi nije učinio ništa da bi vas uverio da je ovaj materijal u dovoljnom stepenu pouzdan. Prema tome, kada bismo to uvrstili u spis, onda bismo imali te izjave i slične izjave, ako se takođe budu uvrštavale, sa sledećom neobičnom ako ne i bizarnom posledicom: ako je optuženi u stanju da pozove svedoka poput poslednje svedokinje koja može ovde da da izjavu koju je dobila od trećeg lica, ja gotovo da ne mogu da postavljam pitanja ovom svedoku. Naprotiv, ja sam skoro sprečen da je juče ispitujem o izjavama i protivizjavama koje sam joj ja prezentovao. Ako onda ove njene izjave uđu u spis, dolazi do dve neobične posledice. Prvo, ako se radi o ključnom pitanju, ja onda moram da preduzmem korake da pozovem svoje svedoke. I, tačno, ja mogu da pozovem ovu trojicu ljudi koji su nam dali izjave prošlog vikenda. Prema tome, ukoliko osoba koja želi da se osloni na njihov iskaz, a ne želi da ih pozove, ja ću onda da ih pozovem kako bi on mogao unakrsno da ih ispita. Međutim, to onda znači da isto tako optuženi automatski dobija dodatno vreme za svoju odbranu. Čak bi se moglo reći ako se odluči da su ove izjave prihvatljive, onda bi trebalo da se kaže da ostatak njegovih dokaza, kad je to moguće, može da da u obliku pisanih iskaza. Jer onda se meni kaže "vi možete da pozovete svog

svedoka, a onda će tog svedoka optuženi moći unakrsno da ispita". Meni se čini da smo se sada gotovo našli u toj vrlo neugodnoj situaciji. Prema tome, zato vas molim da veoma pažljivo razmotrite situaciju sa ovim dokaznim predmetima. Kad je reč o pouzdanosti, imate tri izjave i, naravno, kad je reč o okolnostima uzimanja izjave, mogu da kažem samo ono šta su mi objasnili gospodin Sakson i gospodin Sač, a nadam se da ćete vi to da prihvatite. Međutim, mi takođe imamo i druge materijale koji ukazuju na nepouzdanost. Pozivam vas da, pre nego što odlučite o prihvatljivosti dokumenta, pogledate "Pod lupom" (Spotlight) broj 16. Dozvolite mi da nešto kažem, zašta se nadam da je jasno, mada, možda i nije. Sud i ja razumem zašto, je sklon tome da sudiji ili policajcu koji dolazi iz bivše Jugoslavije da isti nivo pouzdanosti koji bi takvi ljudi u nekim drugim zemljama mogli da imaju. Međutim, Tužilaštvo tvrdi u vezi sa ovom opštom temom da je policijski i pravosudni sistem delovao kao produžena ruka politike i da se zbog toga taj sistem mora gledati u tom svetlu i da mu zbog toga ne treba previše izlaziti u susret, da se tako izrazim. Mislim da postoji, ako ne zabrinutost, a onda jedna zanimljivost kad se pogleda u kolikoj meri ovaj Sud, nastojeći da bude fer prema optuženom, isključuje potencijalno nepouzdate izjave istražitelja koji ovde rade u skladu sa najvišim standardima istraživanja o ljudskim pravima, a možda se misli da su oni malo pristrasni zato što rade za Tužilaštvo, a, s druge strane, spreman je da uvrsti materijal koji dolazi od ovog čoveka, Jašovića, protiv koga postoje potpisane izjave. Prema tome, možemo li, sa ovom predstavnom u glavi, da pogledamo "Pod lupom" broj 16 ...

SUDIJA BONOMI: Pre nego što nastavite, mislim da biste mogli da mi pomognete da razumem deo onoga što želite da kažete. Postoji puno dokaza Tužilaštva o, na primer, progonima, prisilnim premeštanjima i tako dalje i to dolazi iz izveštaja koji su sastavljeni tako da su autori izveštaja razgovarali sa izbeglicama. Pitanje pouzdanosti je tada bilo, pretpostavljam, da li je to istinski dokument u smislu da li su ljudi zaista otišli na teren i razgovarali i taj dokument sastavili na način za koji kažu da su ga sastavili i to onda tom materijalu daje

izvestan kvalitet na osnovu koga to može da se uvrsti u spis. Ja nisam shvatio da je pitanje pouzdanosti bilo da li su ljudi koji su rekli te stvari autorima izveštaja, bili dovoljno pouzdani. Ja sam mislio, dakle, da je to nešto o čemu će Pretresno veće kasnije da odluči. Ovde, na sličan način, ako vidite materijal koji je prikupio istražni sudija, onda ja pretpostavljam da je pitanje pouzdanosti o kojoj se ovde raspravlja, da li se istraga odvijala zaista na taj način, a ne da li su ljudi mučeni i tučeni kada su davali izjave. To je nešto o čemu će Pretresno veće kasnije morati da odluči. A meni se sada čini da vi mešate te dve stvari i od nas tražite da odmah sada donesemo sud o kvalitetu tih dokaza, pre nego što uopšte odlučimo da li ćemo to da uvrstimo ili ne.

TUŽILAC NAJS: Nadam se da ne mešam te dve stvari. Odgovoriću na vaše pitanje na dva načina. Kada je Tužilaštvo uvrštavalo i nudilo na uvrštavanje materijale od Hjuman rajts voča (Human Rights Watch), OEBS-a i tako dalje, postojali su mnogi dokazi sastavljajući izveštaja o okolnostima pod kojima su uzete izjave i o tome da su ljudi koji su uzimali izjave, osoblje tih organizacija, bili nepristrasni. Žao mi je što se tako nadugačko izražavam, ali mislim da je jasno ono šta sam rekao. Dakle, oni su rekli da je njihovo osoblje bilo propisno obučeno da to radi i da je materijal prikupilo na jedan zadovoljavajući način. Dakle, da se sad nadovežem na potencijalnu razliku koju vi pravite. Možda se prilikom odlučivanja o prihvatljivosti tih materijala razmišljalo o oba osnova pouzdanosti. Drugim rečima, jedne stvari su bile pouzdane zato jer su pripremljene na pouzdan način, ali i zato, jer ukoliko imate stotine svedoka, dobro ne svedoka, stotine ljudi kojima se postavljaju pitanja i koji onda daju sažete izveštaje o tome, da onda postoje dovoljne ukupne indicije i o pouzdanosti sadržaja. Dakle, koliko se ja sećam, a trebalo bi to sve detaljnije pogledati da vidimo da li smo mi tada razmišljali o ovoj razlici koju ste vi sada spomenuli. Dakle, ja mislim da smo mi tada imali obe stvari na umu. Kada sada govorimo o pouzdanosti, govorimo o pouzdanosti na osnovu sledećega: ukoliko ne bude više dokaza o tome, Sud može na te dokumente da se osloni na osnovu

istinitosti njegovog sadržaja. Ja ću odmah da kažem, ukoliko ovaj Sud kaže da, ukoliko ovi dokumenti budu uvršteni, da će Sud na njih da se oslanja samo ako se pozove još ljudi da o njima svedoči. Onda će moj zahtev biti nepotreban. Ali mislim da optuženi želi da se ovi dokumenti uvrste samo zato, kako bi pokazali da su ljudi, pronađeni u jaruzi i na drugim mestima u Račku, bili borci OVK. On zato i želi da taj materijal uđe u spis i zato je taj materijal potencijalno važan. A sada da se vratim još na materijale koji će da pokažu da dokumenti koje je pripremio Dragan Jašović ne bi trebalo da budu uvršteni. Vi već imate one tri izjave, ali pozivam vas da pogledate još i "Pod lupom" broj 16. Dakle, ja sam već rekao neke stvari o policijskom i pravosudnom sistemu, uopšteno govoreći. Dozvolite mi da vam povrh toga još objasnim da ponekad u zemljama gde policijski i pravosudni sistem zauzimaju politizirane položaje, organizacije koje imaju dovoljno hrabrosti da funkcionišu u skladu sa prihvatljivim normama ljudskih prava, da su takve organizacije neobično važan izvor informacija i sasvim je verovatno da ću ja da pozovem nekoga iz ovih organizacija, ukoliko se to bude procenilo da je potrebno. Pogledajte ovu organizaciju. Na njenom čelu su Srbi. Iz drugih dokumenata možete da vidite da je osoba koja stoji na čelu ove organizacije, koja je bila spremna da se izloži veoma velikim ličnim rizicima, da sačuva svoje visoke standarde ...

SUDIJA BONOMI: Koji je položaj ovog dokumenta u ovoj našoj debati, jer ja sam zapisao da se juče ništa nije na osnovu ovog dokumenta zaključivalo? Koji je status ovog dokumenta?

TUŽILAC NAJS: Ja vas sada pozivam da to razmotrite kao da je *de novo*, kao da sam vam to sada prvi put doneo u okviru iznošenja argumenata o pouzdanosti Jašovićevog materijala.

SUDIJA BONOMI: Ali kako to možete da uradite?

TUŽILAC NAJS: Časni Sude mogu i biću zahvalan ukoliko mi dozvolite da nešto više o tome kažem, čak i ukoliko kasnije odlučite protiv

mene. Ovaj dokument je objavljen u februaru 1995. godine od strane sasvim respektivne organizacije za ljudska prava.

SUDIJA BONOMI: Ali to vi tvrdite.

TUŽILAC NAJS: Da, to ja tvrdim. Ali molim vas lepo da pogledate indeks i videćete poglavlje 3.3. To je dokument iz februara 1995. godine, strana 15 ... Da, mislim strana 15 ... Tu govori o elektrošokovima u policijskoj stanici u Uroševcu. Vi znate da je naša prethodna svedokinja tvrdila da nikad nije čula nikakve pritužbe o bilo kakvoj vrsti mučenja. Ako sada pogledate ovu vrlo dobro poznatu publikaciju iz koje vam ja dajem tek jedan uzorak, videćete da ono šta ovde stoji, da je to napisano na osnovu iskaza 195 ljudi sa kojima je razgovarano. I ako sada pogledate dno strane 15 i stranu 16 ...

SUDIJA BONOMI: Ali vi sada govorite o 1994. godini. Zašto je to relevantno za dokaze koje smo juče slušali?

TUŽILAC NAJS: Pa radi se o istoj policijskoj stanici i ukoliko budete dovoljno dobri da mi dozvolite da objasnim, ovde se vidi ne samo sistematsko korišćenje nasilja, nego se ovde vidi da jedan osamnaestogodišnjak u vezi te iste policijske stanice kaže ...

SUDIJA KVON: Gospodine Najs, samo trenutak, molim vas.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, možete da nastavite, a saslušaćemo i druge strane u vezi s ovim dokumentima.

TUŽILAC NAJS: U redu. Dakle, ista policijska stanica, 1994. i 1995. godina, strana 16. To je vreme kada se vodilo političko suđenje o kome je govorila naša prethodna svedokinja, a ono šta je još važnije, radi se o istoj policijskoj stanici u kojoj su vođeni razgovori i sa ona

naša tri svedoka. Evo ovde možete da vidite iskaz jednog mladog čoveka koga su tukli i puštali mu elektrošokove u toj policijskoj stanici i to su radili policajci iz te policijske stanice. Dakle, ako je to javno objavljeni materijal, objavljen u vreme kada su se i dešavali predmetni događaji ili otprilike u ono vreme i to unutar jednog ...

SUDIJA ROBINSON: Koje godine je to bilo?

TUŽILAC NAJS: 1995. godine. Sada ne želim da čitam te grozne detalje o elektrošokovima, ali dozvolite mi samo da vam spomenem nešto što stoji na stranici 14. Govori se o policijskoj brutalnosti na pijaci u Uroševcu i sada da bismo radili brže, pogledajte šta piše na prvoj stranici. Piše da je Fond za humanitarno pravo razgovarao sa 165 osoba koji su imali lično iskustvo sa politički ili nacionalno motivisanim pretresima ili pritvaranjima. Velika većina njih opisala je takođe da su bili mučeni ili da je tokom ispitivanja srpska policija na Kosovu postupala prema njima okrutno, nehumano i ponižavajuće. U velikom broju tih slučajeva navodi o zlostavljanju potvrđeni su medicinskim izveštajima koje su potpisali kako albanski, tako i srpski lekari. Nije bilo moguće detaljno proučiti sve predmete za koje su saznali istraživači Fonda za humanitarno pravo, prema tome detaljna dokumentacija napravljena je samo u jednom relativno malom uzorku od velikog broja zabeleženih slučajeva i tako dalje i tako dalje. To je, dakle, osnova na kojoj je napravljen ovaj izveštaj. Dakle, mislim da bi ga trebalo tretirati kao nezavisan materijal koji ulazi u raspravu *de novo*. Odbrana nudi na uvrštenje tabulator 46. Ja sam sad u stanju da kažem da imamo izjave trojice svedoka koje su suprotne i u kojima oni ne samo da demantuju sadržaj izjave, nego i kažu kako su te izjave uzete. Ja vam sada isto tako skrećem pažnju na druge javno objavljene materijale koji sadrže navode o sistematskom obrascu korišćenja nasilja prilikom razgovora u toj istoj policijskoj stanici. I sada Pretresno veće treba da se zapita da li Pretresno veće za potrebe uvrštenja ovog važnog materijala ima dovoljno indicija pouzdanosti i to spram obe kategorije koje je spomenuo sudija Bonomi (Bonomy). Uz dužno poštovanje, ja

kažem da to nikako ne može da se kaže. Drugim rečima, ovi dokumenti ne mogu da se uvrste kao potvrda istinitosti njihovog sadržaja. Zato ja od Suda tražim da ponovo razmotri uvrštenje ovih dokaznih predmeta i da odluči da oni ne mogu da se uvrste u spis.

SUDIJA KVON: Zaustavimo se sada ovde na trenutak, gospodine Najs. Vi sada od nas tražite da se složimo sa vama da je pravosudni sistem Srbije u to vreme bio deo politike?

TUŽILAC NAJS: Ja još od vas ne tražim da se s time složite, ali sasvim jasno dajem do znanja kakav je stav Tužilaštva i zašto možda može da bude potrebno, kad se pozivaju ovakvi svedoci, da se pitanja razmotre na sve moguće načine u skladu sa pravilima prihvatljivosti dokaza koji su usvojeni na ovom Sudu. Ja to spominjem zato što će, možda, na umu Pretresnog veća biti pretpostavka da se policijskom i pravosudnom sistemu mora dati više kredita nego onoliko kredita koliko naši dokazi pokazuju da on zaslužuje. Prema tome, ja samo od vas tražim da radite na osnovu pretpostavke da niko ne može ovde da počne sa specijalnim kreditom i, isto tako, moram da vam kažem da sam postavio neka početna pitanja u kojima se pravi razlika između ovog svedoka i drugih svedoka koji su bili u ovom predmetu i čiji se iskazi nisu mogli uvrstiti niti u pismenom niti u drugom obliku. Istražitelji za koje mi znamo i za koje je ona dobila priliku da kaže bilo šta loše o njima, ispalo je da ona o njima ne može ništa loše da kaže. A u vezi nje su izneti brojni navodi, navodi advokata, navodi u javnosti i bilo bi čudno da svi ti navodi nisu utemeljeni baš ni na čemu. Prema tome, sve šta ja od vas tražim je da se ovde ne daje nikakav poseban kredit tom policijskom i pravosudnom sistemu.

SUDIJA KVON: Ali vi to još uvek morate da dokažete.

TUŽILAC NAJS: Ne, uz dužno poštovanje. Ovo Pretresno veće mora da ima stvarno, realno shvatanje onoga šta se dešavalo u bivšoj Jugoslaviji. I problem u vezi s tim i to je vrlo realan problem, kada je

reč o Sudu koji može samo da razmatra materijale uvrštene u spis u kontradiktornom postupku, da može da se dogodi da to Pretresno veće insitucijama u drugim zemljama prida isti onaj nivo kredibiliteta koji te institucije mogu da imaju u drugim zemljama i ja sada samo od vas tražim da to imate na umu. Vi kažete da ja to moram da dokažem, ali uz svo dužno poštovanje, ne.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, vi biste hteli da mi imamo nekakav stav o pravosudnom sistemu, ali taj naš stav može da bude zasnovan samo na dokazima.

TUŽILAC NAJS: To je tačno, ali kada sudija Kvon kaže da ja to moram da dokažem, ja to mogu samo da dokažem putem svedoka koje ću da pozovem ovde da kažu nešto suprotno. I zato sam ja, iako je to juče uznemirilo sudiju Bonomija, potrošio dosta vremena da pokažem navode o nekim ljudima iz tog pravosudnog sistema i to je, takođe, delimično potvrdio materijal koji dolazi od lekara. Prema tome, da, ako je to od ključne važnosti da se to detaljno istraži, onda se to mora učiniti putem dokaza. Ja ću da idem dalje od toga. Dovešću još neke svedoke. Neke sam već doveo. A ja sada od Suda samo tražim da jednoj instituciji ne daje kredit i da pretpostavi da ta institucija ima kvalitete koje ona, jednostavno, nema. I ja još jednom ponavam da je pomalo neobično da, ukoliko to Pretresno veće odluči da se da kredit pravosudnom i policijskom sistemu u bivšoj Jugoslaviji i da onda ta izjava može da uđe u spis, a istražitelji Tužilaštva, zato što oni, na neki način, rade za stranu u postupku, da oni nisu dobili isti kredit u vezi sa pouzdanošću, iako kada sve u vezi sa istorijom i stvaranjem ove institucije i za rad tih istražitelja kaže da su oni došli da rade ovamo u skladu sa najvišim standardima savremenog humanitarnog prava. I dakle, ne bave se samo jednom stranom, nego krivično gone sve strane.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, meni se čini da vi previše komplikujete u vezi s ovim. Pretresno veće će da deluje samo na osnovu dokaza koji stoje pred njim, osim ako neke pretpostavke nisu opravdane zakonom.

TUŽILAC NAJS: Ja sam samo odgovarao na ono šta je rekao sudija Kvon i na ono šta ste vi objasnili u vezi sa mojim stavom i mislim da to sada pojačava moj stav. Ne može da se ide sa presumpcijom kredita u prilog materijala koji je došao iz ovog konkretnog sistema.

SUDIJA ROBINSON: Ali ni protiv.

TUŽILAC NAJS: Tako je. Ni protiv. Ja se s tim potpuno slažem. Treba da budemo neutralni sve dok dokazi ne budu pokazali ovo ili ono. Prema tome, mi kažemo da izjave koje smo doneli i koje podržava ova publikacija pod nazivom "Pod lupom" treba da navedu Pretresno veće na zaključak da, ukoliko optuženi bude želeo da se osloni na ono šta su ti ljudi rekli u tim izjavama, da onda on njih mora da pozove. Ne mi, ne prilikom faze pobijanja, nego optuženi u okviru svog vremena. I još jedna stvar, možda dosta očigledna, o posledicama vaših odluka za materijale koje mi uvrstavamo ili nastojimo da uvrstimo. Ukoliko se neki dokazi izuzmu, onda, naravno, neće biti potrebno uvrštavati video trake i druge dokaze. Međutim, ukoliko Pretresno veće donese odluku suprotnu od onoga šta ja tražim, ja vas na to ne ohrabrujem, samo govorim o tome šta će da se dogodi u jednom takvom slučaju, jer mislim da ne mogu jače da formulišem moj zahtev, niti da vam kažem na bolji način koliko sam zabrinut. Međutim, ukoliko budete odlučili protiv mene, onda na isti način na koji su Litučijeve protiv izjave uvrštene u spis, onda tražim da se na taj isti način protiv izjave tri svedoka i video trake čije smo inserte pogledali, takođe, uvrste u spis, kako bi Pretresno veće moglo da ih ima u vidu prilikom razmatranja materijala. Ja mogu nešto da kažem i o drugim materijalima ...

SUDIJA KVON: Jedno tehničko pitanje u vezi s ovim. Zašto vi to niste pokušali da uvrstite u skladu sa Pravilom 92bis? To ste mogli da uradite.

TUŽILAC NAJS: Mislite tokom vikenda?

SUDIJA KVON: Da.

TUŽILAC NAJS: Pa prvo, nije bilo sudskog savetnika koji je mogao da uzme te izjave. Ako je potrebno, mi možemo da prođemo kroz proceduru pravila 92bis, ali znate da je za tako nešto uvek potreban sudski savetnik. Pazite, te stvari nije tako lako organizovati. To je dosta komplikovano. Već je dosta komplikovano da se pronađu svedoci i da se s njima razgovara.

SUDIJA KVON: Da, razumem. Shvatam šta želite da kažete.

TUŽILAC NAJS: Tu je još jedno drugo pitanje. Mi to možemo da uvrstimo po pravilu 92bis ako to ikada bude potrebno, ali sada ste me, u stvari, podsetili na još nešto drugo šta sam nameravao da spomenem. Pretresno veće sigurno želi da ima na umu i to da svi ti materijali koje je optuženi uvrstio putem tri konkretna svedoka, a pogotovo ovog poslednjeg svedoka, da su svi ti materijali nama došli u poslednjem trenutku. Mi smo u poslednjem trenutku saznali za to da on namerava da koristi te materijale. Da smo imali obaveštenje o tome ranije, mogli smo da učinimo mnogo više. Mogli smo da pronađemo i one druge ljude, ali mi to jednostavno sada nismo mogli da uradimo. U budućnosti kada budu došli slični svedoci koji će želeći da uvrste slične materijale, mi jednostavno nećemo da imamo mogućnosti da ponovimo uspehe koje smo imali sa Andrićem, Litućijem i ovom svedokinjom. I, u stvari, da nije bilo uskršnjih praznika tokom svedočenja ove svedokinje, mi sigurno ne bismo bili u mogućnosti da vam damo sve ove materijale koji su od velike važnosti za procenu pouzdanosti tih svedoka.

SUDIJA BONOMI: Vi, znači, kažete da to nije bilo u pravilu 65ter?

TUŽILAC NAJS: Koliko ja shvatam, ništa od toga nije bilo.

SUDIJA BONOMI: Ali zašto se vi tome niste usprotivili?

TUŽILAC NAJS: Ali ja sam vam skrenuo pažnju na to.

SUDIJA BONOMI: Jeste nam skrenuli pažnju, ali osim ako nam vi ne kažete da izjavljujete prigovor, jer će vam time biti naneta šteta, teško je doneti čvrstu odluku.

TUŽILAC NAJS: Tri stvari u vezi s time. Ja sam stalno izjavljivao prigovore. Ja sam stalno podnosio zahteve da se ograniči opseg izvođenja dokaza optuženog i svi su ti zahtevi, uglavnom, odbijeni i ja sam jasno rekao da ne želim da ograničim optuženog zbog toga što je on, zapravo, amater u parničenju. Ja želim da, ukoliko neki materijal može da pomogne Pretresnom veću i optuženi želi da to uđe u spis, da to treba da uđe u spis, međutim ja sam uvek pokušavao da uravnotežim stvari ...

SUDIJA BONOMI: Mi smo kratko razgovarali o pravilu 65ter i o tome da neki materijali nisu bili ranije obelodanjeni. Mislim da smo o tome razgovarali u vezi sa Gojovićem ili s kim?

TUŽILAC NAJS: Da, možda je to bio Gojović.

SUDIJA BONOMI: I onda smo upozorili optuženog.

TUŽILAC NAJS: Da. Rečeno je da se optuženi mora držati onoga šta je napisano u svojim materijalima po Pravilu 65ter, jer njegovi su materijali po Pravilu 65ter toliko uopšteni da se svašta pod njih može podvesti.

SUDIJA BONOMI: Ne, ali govorimo o dokaznim predmetima. Dokazni predmeti treba da budu obelodanjeni ili se barem mora reći da će se možda na te materijale oslanjati prilikom ispitivanja. To treba da bude rečeno ranije.

TUŽILAC NAJS: Osim toga mi moramo da dobijemo neko prethod-

no obaveštenje o detaljima dokumenta na koje će se svedok osloniti, budući da su dokumenti po Pravilu 65ter strašno uopšteni.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, morate takođe da imate na umu da tokom izvođenja dokaza Tužilaštva, da je Pretresno veće bilo dosta fleksibilno u vezi sa obelodanjivanjem materijala.

TUŽILAC NAJS: Pa postoje dva važna odgovora ne to pitanje. Da, Pretresno veće jeste bilo velikodušno u slučaju kada dokumenti nisu bili identifikovani na našem spisku u skladu sa pravilom 65ter i kada optuženi nije ulagao prigovor niti kada su prijatelji suda ulagali prigovor. Da, u tom slučaju Pretresno veće nije izuzimalo te dokumente, ali, drugo, vi ćete se setiti da su dokumenti dostavljani unapred i da su često dostavljani dva puta. Dakle, prvo uopšteno, a zatim konkretno i unapred, kada smo znali na šta ćemo da se oslanjamo. Naravno, ta opšta velikodušnost, ako mogu tako da se izrazim, ja sam imao to na umu kada sam obuzdavao svoje prigovore, jer jednostavno nisam hteo da neko ko je amater u parničanju, kao što je ovaj optuženi, da se on ograničava čisto zbog nekih tehničkih odredbi. Mislio sam da mora da postoji određena ravnoteža. I sudija Bonomi se sigurno pita da li sam ovakav stav zauzeo i u odnosu na ove dokumente. To je ono šta sam ja pokušavao. I, recimo, imajući na umu uopšteno pitanje prihvatljivosti dokaza, vi znate da smo mi pominjali opseg dokaza u nekoliko naših prethodnih podnesaka i onda smo konkretno znali da ukoliko odbacite naš zahtev, kako treba u buduće da se ponašamo. I to su bile uopštene odluke koje su nam služile kao smernice. No, mi smo sasvim slučajno mogli da vam predočimo dokumente koji pokazuju da su ovi dokumenti nepouzdana, odnosno da ne postoji indicija o pouzdanosti na osnovu koje bi mogli da se oslonite na te dokumente.

SUDIJA BONOMI: Samo jedan trenutak. Ja sam pogledao pravila dok smo o tome razgovarali i mislim da se radi upravo o suprotnom, dakle da dokazi neće biti prihvaćeni ukoliko su oni pribavljeni na način na koji ukazuje da postoji ozbiljna sumnja u pouzdanost i da

je prihvatanje u suprotnosti sa integritetom postupka ili bi ga ozbiljno narušilo. Međutim, dokaze koje vi navodite kao dokumente koji ozbiljno dovode u sumnju njihovu verodostojnost, to, u stvari, nisu vaši dokazi i nisu predloženi tokom izvođenja dokaza Tužilaštva. Radi se jednostavno o dokumentima koji su bili deo istrage, tako da mene brine sam status tih dokumenata.

TUŽILAC NAJS: Pa što se tiče statusa, to je, naravno, nešto o čemu treba kasnije odlučiti, međutim Pravilo 95 jeste jedno od glavnih pravila, ali imamo i sudsku praksu iz *Predmeta Tadić* o dokazima iz druge ruke i tu se stalno navodilo da moraju da postoje indicije o pouzdanosti. Ako pogledamo ove konkretne izjave, takođe moramo da imamo na umu da je jedna od osoba koja je dala izjavu pokojna i ukoliko bi se to predočavalo na uobičajen način, onda bi morali da se ispoštuju uslovi jednog od pravila Suda, na osnovu koga bismo mi mogli da odgovorimo i time da se bavimo. Ja sam spomenuo odluku o prihvatljivosti dokaza Tužilaštva iz druge ruke, a radilo se o molbi dodeljenog advokata. Samo vam skrećem pažnju na to. Jedan deo tog dokumenta je bio poverljive prirode i o tome se raspravljalo na zatvorenoj sednici, no ja vam samo skrećem pažnju na taj deo. Neću da ulazim u detalje. To bi bilo sve što sam hteo da kažem. Da li bi, možda, bilo od korisiti ako bih se osvrnuo na dokumente o kojima se radi. Imamo članak Nataše Kandić, dakle, onaj poslednji članak u kome se iznosi određena tvrdnja u vezi sa poslednjom svedokinjom.

SUDIJA KVON: Vi govorite o B92?

TUŽILAC NAJS: Da. B92. Pozivam vas da kažete da je to materijal, sudeći po sredini u kojoj je objavljen, koji se tiče reputacije svedokinje. Iako ona to negira, ipak treba da znate da tako nešto postoji. Što se tiče sledećeg dokumenta, one peticije, time ću da se pozabavim kroz svedočenje sledećeg svedoka.

SUDIJA BONOMI: Samo trenutak jedan. Pokušavam da vas uhvatim.

TUŽILAC NAJS: Izvinjavam se. Imali smo četiri dokumenta koji su se

odnosili na Fazli Baljaj (Fazli Balaj), dakle na branioca i njegove klijente i na njegovu pritužbu Ministarstvu unutrašnjih poslova, zatim pritužbu advokata raznim organima, uključujući i sudiju i to pritužbu o mučenju i onih 10 medicinskih potvrda. Molim da se to usvoji u spis. Zatim imamo izveštaj "Pod lupom" broj 16, bez da govorimo o samoj vrednosti, već o tome da se radi o javnom dokumentu o kome se ranije već govorilo, a i zbog toga što nemamo dovoljno vremena. Ja bih samo hteo da kažem da iako je svedokinja uzela sve vreme koje joj je bilo na raspolaganju, ja bih ipak hteo da budem malo brži. Jedan deo iz ovog dokumenta je bio predodčen svedokinji. Ja da sam imao više vremena, učinio bih i više od toga, ali na strani 23, tu se govorilo o krivičnom postupku iz 1994. godine kojim je ona predsedavala ili bila uključena u postupak. Radi se o javnom dokumentu. To je deo optužbe i radi se o samom funkcionisanju pravosuđa u to vreme, tako da ja smatram da bi Pretresno veće iz tog razloga trebalo to da uvrsti u spis, budući da to pokazuje da je bilo javnih pritužbi na mučenje, a bez obzira na odgovore svedokinje koja kaže da nije bilo nikakvih takvih pritužbi, odnosno da ona nije bila upoznata s tim. Zatim imamo narednih šest dokaznih predmeta, tri video snimka i tri izjave i ja tražim da se oni uvrste u spis na osnovu istih osnova kao i kada sam govorio o dokumentima koje sam uvodio preko svedoka Litučija osim ukoliko Pretresno veće odluči da prihvati moj zahtev i isključi sve one dokumente na kojima stoji potpis Dragan Jašovića. I, na kraju, imamo i ovaj dokument, a to je, u stvari, beleška tužioca u vezi sa Račkom. Ne znam da li je to već prevedeno i da li to treba da bude dokaz Odbrane ili Tužilaštva. Ipak, svedokinja ga je dobrovoljno predodčila, pročitala je neke delove, pa sam ja zatražio od nje da pročita sve delove. U svakom slučaju, ja mislim da bi to trebalo da bude dokaz u spisu. E sad, to može da bude i dokaz Tužilaštva i dokaz Odbrane.

SUDIJA KVON: Sigurno biste hteli da se u spis uvrste i onih 10 zdravstvenih izveštaja sa Medicinskog fakulteta u Prištini?

TUŽILAC NAJS: Da, svih onih 10 medicinskih nalaza koji se tiču tvrd-

nji o mučenju Isaka Aliju. Žao mi je što sam vam oduzeo toliko vremena, ali, evo, ako je tačna računica gospođe Diklić (Diklich), onda sam prešao onih 50 posto, ali je moje unakrsno ispitivanje je bilo daleko ispod 50 posto. Zahvaljujem se.

ADVOKAT HIGINS: Ako bih sada mogla da se osvrnem na ono šta je rekao gospodin Najš? Počeću prvo od izjava koje je uzeo Dragan Jašović. Pretresno veće bi, na samom početku, trebalo da ima na umu da je svedokinja bila istražni sudija, kao što je sudija Bonomi to već rekao i da ti dokumenti čine, u stvari, deo njenog sudskog spisa. To nisu dokumenti koji su bili pripremljeni za ovo suđenje, već su bili pripremljeni pre dosta vremena u svrhu drugih istraga i istraga kojima se ona bavila. Kao što ste videli, svi ti dokumenti imaju službene pečate, a u skladu sa Pravilima o postupku i dokazima (Rules of Procedure and Evidence), dokazi iz druge ruke su prihvatljivi i, po našem mišljenju, radi se o dokazima koje, očigledno, treba prihvatiti, a onda će sudije, kada za to dođe trenutak, tome da daju određenu težinu. Gospodin Najš se pozivao na Pravilo 95, a, po našem mišljenju, nije bilo nikakvih dokaza koji bi na bilo koji način ozbiljno doveli u sumnju verodostojnost tih izjava. Radi se o dokumentima koji su korišćeni kao municija tokom unakrsnog ispitivanja, te, stoga, Pravilo 95, po našem mišljenju, nema nikakvu ulogu u ovom konkretnom primeru. Postoji jasan mehanizam koje Tužilaštvo može da koristi kako bi se bavilo sadržajem različitih izjava. To je nekoliko puta spominjano i to može da se nađe u Pravilu 85(A)(iii), dakle, to je nešto šta Tužilaštvo može da radi tokom pobijanja dokaza, a Tužilaštvo će na kraju izvođenja dokaza moći da odluči koji su najvažniji svedoci koje treba da pozove tokom faze pobijanja dokaza. Ipak, po našem mišljenju, izjave koje je uzeo Dragan Jašović su vrlo važne i tiču se Račka, kao i prisustva OVK.

SUDIJA ROBINSON: Dakle, to bi trebali da predoče?

ADVOKAT HIGINS: Da. Videli ste da se neki od dokumenata direktno

odnose na prisustvo OVK u Račku, a da neki dokumenti iz tabulatora 48 prethode Račku. Mislim da se tabulator 48 odnosi na 12. januar 1995. godine. Dakle, naš stav u vezi sa ovim je sledeći: Pretresno veće je već donelo odluku o ovome. Radi se o posebnim dokumentima koji su sudski spisi i koje je na sasvim primeren način sačinila i predočila svedokinja, istražni sudija. Sada bih htela da pređem na one tri izjave koje su uzete kasnije, odnosno koje je Tužilaštvo uzelo 1., 2. i 3. aprila i da se osvrnem i na ona tri video snimka koji su priloženi uz izjave. Htela bih da istaknem nekoliko stvari: Pre svega, te izjave nemaju nikakve veze sa svedokinjom, sa gospođom Marinković. Za razliku od gospodina Litučija, ona nije ispitivala tu trojicu, niti je imala bilo kakve veze sa uzimanjem njihovih izjava, tada, u to vreme, tako da ona ne može uopšte da da bilo kakav komentar o suštini njihovih izjava. Osim toga, izjave se odnose na glavne navode, međutim oni predstavljaju tipičan primer dokaza koji treba da se izvode tokom faze pobijanja. Mi smo, takođe, primetili da su neka pitanja bila sugestivna. Na primer, pitanje gospodina Saksona je bilo: "Da li vam je bilo ko rekao da dodirnete te žice?". Dakle, mi želimo da vam skrenemo pažnju na koji su način određeni delovi izjava uzeti. Po našem mišljenju te izjave sada ne treba, niti mogu da se uvrste, već treba da se uvrste tokom faze pobijanja dokaza. Sada bih se ukratko osvrnula na izveštaj "Pod lupom" broj 16. Kao što znate, ovo je dokument koji je načinio Fond za humanitarno pravo na engleskom jeziku, dakle, ne na jeziku optuženog i po našem mišljenju radi se o komentaru suđenja koje je navedeno u tabulatoru 4. Po našem mišljenju radi se o klasičnom primeru istraživanja koje su sproveli drugi ljudi i to nema nikakvu dokaznu vrednost, niti relevantnost u vezi sa svedočenjem svedokinje, niti ima bilo kakvu dokaznu vrednost u vezi sa optužnicom za Kosovo. Svedokinji jeste bilo postavljeno pitanje da li je analiza tačna, ali ona je odgovorila na to da bi htela da se vrati na originalne dokumente, na optužnicu, dakle na izvorne dokumente. Dakle, taj dokument nema nikakvu dokaznu vrednost i bilo bi potencijalno opasno uvrstiti ovakav jedan dokument koji sadrži komentare jedne nevladine organizacije u vezi sa nekim konkretnim pitanjima, a reći

da bi to trebalo *de novo* prihvatiti, po našem mišljenju je neprihvatljivo, budući da postoje određeni mehanizmi za uvrštavanje i prihvatanje određenih dokaza u spis. Po našem mišljenju, ovaj dokument ne potpada niti pod jednu kategoriju na osnovu kojih bi mogao da bude uvršten. Sada bih prešla na B92. Čini se da je to članak koji je objavljen na veb sajtu B92. Ne radi se o dokumentu koji je sačinjen na jeziku svedokinje. Ona je rekla da prvi put vidi ovaj dokument, a dokument je načinila izvršni direktor Fonda za humanitarno pravo, Nataša Kandić. Gospodin Najs je iskoristio taj dokument kako bi pitao svedokinju u vezi sa predmetom Fehmi Agani (Fehmi Agani), a ona nije bila istražni sudija u tom predmetu i ona je vrlo jasno rekla da nije imala nikave veze s tim predmetom. Vi se sećate da je u ovom dokumentu izneseta jedna vrlo ozbiljna tvrdnja u vezi sa svedokonjom, a to je da je ona naložila da nekoliko muškaraca bude ubijeno. Tužilaštvo nije potkrepilo ovu tvrdnju niti jednim drugim dokumentom, a svedokinja je to žestoko negirala. Takođe je negirala da je bila uopšte prisutna. Po našem mišljenju, opet se radi o dokumentu koji potpada pod kategoriju dokumenata koje svedokinja nije prihvatila, a, osim toga, u tom dokumentu se nalaze neprikladni komentari koje je autor izneo u vezi sa svedokinjom. I to ne dodaje ništa. To se jedino može koristiti kao municija od strane Tužilaštva, ali samo to. Vi ćete da se setite da gospodin Milošević jeste dodatno ispitivao u vezi sa ovim dokumentom kako bi mogao da se osvrne na ono šta je gospodin Najs rekao, a to me dovodi do još nečega na šta bih htela da vam skrenem pažnju, a to je: kada se pitanja o prihvatljivosti dokaza ostavljaju za sam kraj svedočenja, dakle, nakon svedočenja svedokinje, onda to predstavlja određeni problem za gospodina Miloševića, odnosno, on ne može tačno da zna na šta treba da se osvrne tokom dodatnog ispitivanja. Jer on je, na primer, potrošio dosta vremena na dodatno ispitivanje, a koje ne bi potrošio da je ranije bila doneta odluka o prihvatljivosti, dakle, da je odluka bila doneta odmah, na samom početku. To pridodajem svojim komentarima u vezi sa prihvatljivošću dokaza. Ukratko bih htela da se osvrnem na ostale dokumente. Prvo, pritužba branioca, telegram koji je usledio i naknadna pritužba. Bez obzi-

ra na to šta gospodin Milošević ima da kaže u vezi sa prihvatljivošću ovih dokumenata, naš stav je sledeći: ovi dokumenti su bili predočeni svedokinji, ona je pokušala da se pozabavi tim dokumentima, ona se osvrnula na njih i oni se odnose na dokumente iz tabulatora 4 dokaznog predmeta Odbrane. Po našem mišljenju radi se o kategoriji dokumenta o čijoj težini Pretresno veće može da odluči, ali, naravno, mora da ima na umu da su strane dobile samo delimične dokumente. Isto tako u vezi sa onih 10 medicinskih nalaza. Oni potpadaju pod tu kategoriju, takođe, a što se tiče zvanične beleške Tužilaštva u vezi sa Račkom, koje je predočio ovaj svedok, tu nema nikakvih prigovora, budući da ona jeste načinila taj dokument i dala ga Sudu. Nas brine vreme koje Tužilaštvo troši na iznošenje argumenata o prihvatljivosti ovih dokumenata. Mi mislimo da bi bilo daleko prihvatljivije ukoliko bi se o dokumentima odlučivalo onda kada se oni predočavaju, jer bi se na taj način uštedelo na vremenu. Ja vam stojim na raspolaganju ako vi imate dodatna pitanja, ali to su bili naši argumenti.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Hvala, gospodine Robinson. Prvo želim da kažem nešto o jednoj krajnje paušalnoj i rekao bih čak i krajnje neodgovornoj oceni gospodina Najsa, kako je pravosudni sistem Jugoslavije bio produžena ruka politike. Pitanje se postavlja da li su sudovi sudili po zakonu ili su sudili mimo zakona? A kao što ste videli u ovim dokumentima ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ja bih hteo da svoje komentare ograničite na pitaje prihvatljivosti ovih devat dokumenata o kojima sada govorimo. Ovo nije prilika da odgovarate na komentare gospodina Najsa o pravosudnom sistemu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, gospodin Najs je tu primedbu stavio kao kao generalnu primedbu za osporavanje kredibiliteta sudskih spisa jugoslovenskih sudskih organa, prema tome,

to je i te kako pitanje prihvatljivosti. I zato se postavlja pitanje, ako mi ovde imamo sudske spise sudskih organa koje prezentira svedok koji je istražni sudija i koji je radio na tome, ako se onda generalno osporava kredibilitet pravosuđa, onda bi morali da se daju dokazi ili da to pravosuđe nije radilo po zakonu, što iz svih ovih spisa apsolutno može da se ustanovi suprotno, jer se svuda tačno navodi šta i kako zakon reguliše, ili da krivični zakon Jugoslavije ne valja i da u njemu postoje neke nastrane odredbe koje ne postoje u drugim pravosudnim sistemima na svetu. Gospodin Najs je to vezivao i za primer suđenja ilegalnoj policijskoj strukturi. Ako vi iz spisa ustanovite da je reč o ilegalnoj policijskoj strukturi koja se bavila naoružavanjem i koja se bavila ubistvima i to svedok ovde objašnjava, onda bih voleo da gospodin Najs kaže u kojoj to državi krivični zakonik ne podrazumeva kažnjivost takvih dela ilegalne policije i aktivnosti čije su posledice ubistva, naoružavanje i tako dalje. Prema tome, ili mora da dokaže da krivični zakon nije ... Da je nastran, da nije u redu ili da sudovi nisu radili po zakonu, nego su radili nezakonito, da bi uopšte smeo da se usudi da stavlja primedbe na kredibilitet pravosudnog sistema u Jugoslaviji. Sledeće, on je rekao da osporava ove tabulatore 46, 47, 48, 50, 51, 52 i 54 koje je, pored drugog, jer vidim da se uvek vide dva ovlašćena službena lica, pravio gospodin Jašović. Molim vas da samo uporedimo dve stvari. Gospodin Najs je govorio o testu pouzdanosti i čak o tome da ja nisam ispunio test pouzdanosti kada dajem te dokazne predmete na uvid. Smatram da je i te kako test pouzdanosti ispunjen jer se radi o službenim spisima istražnog sudije koji svedoči. Drugo, radi se o službenim spisima, nastalim, kao što je ovde u tabulatoru 52 reč, 16. januara i tako dalje. Neki i pre 15. januara i ostalo. Prema tome, o službenim spisima urađenim od strane službenih ovlašćenih lica i službenim spisima koji predstavljaju deo istražnog postupka koji je vodila svedokinja, koji su rađeni u vreme u kome nisu mogli imati nikakve veze sa ovim ovde postupkom. Gospodin Najs tome konfrontira tri izjave uzete ove nedelje, koje i te kako imaju veze sa ovim postupkom ... Uzete od njegovih službenika. Prema tome, što se tiče testa pouzdanosti, kada imate u vidu izjave kad su uzimane i

postale deo sudskih spisa, da u to vreme ništa od ovog postupka nije postojalo i kad imate u vidu tri ovakve izjave koje i te kako imaju veze, jer su uzete upravo u povodu ovog ovde postupka i pobijanja ovih službenih spisa, onda je potpuno jasno da se tu ni na kakav način ravnopravno one ne mogu uzimati u obzir, jer je jedna stvar službeni spisi, a druga stvar sve ovo drugo. A što se tiče izveštaja ove organizacije gospođe Kandić ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, postaviću vam konkretno pitanje: da li vi ulažete prigovor na uvrštavanje ove tri izjave koje je Tužilaštvo uzelo tokom uskršnjih praznika?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Apsolutno. Tu je reč o jednom malicioznom postupku. Uzete posle šest godina, izjave, samo u svrhe o kojima iz aviona svako može da vidi o čemu se radi i pošto bi morali znati situaciju na Kosovu i Metohiji i teror koji tamo vlada, morali bi pretpostaviti da u tim okolnostima uopšte ne postoji nijedan Albanac koji će vam dati neku izjavu koja može da bude na štetu interesa UČK. Toliko su ih pobili da njihove porodice ne smeju čak da govore ni o svojim najbližim koje su oni pobili. Tako da, ja se zaista čudim, da gospodin Najs se usuđuje da govori o pouzdanosti sudskog sistema Jugoslavije, a uzima kao pouzdano nešto što se izjavljuje u najcrnjem teroru koji na Kosovu vlada od strane UČK i što je svakome poznato. Evo ovde sluša mnogo ljudi i ovo se prenosi. Svi znaju kakvo je stanje na Kosovu. I u tom stanju, ovakve izjave nemaju baš nikakvu vrednost. Ja smatram da je, da je čak neozbiljno nuditi takve izjave na uvrštavanje. Drugo, vi ste maločas pitali da li ima svrhu da se pokaže, da su ovi članovi UČK, da se govori da je bilo ovo prisustvo UČK u Račku ... Gospodine Robinson i gospodine Kvon, gospodin Bonomi tada nije bio ovde, pa vi se sećate i da je svedok koji je malopre pomenuo gospodin Najs, Buja Šukri, koji je bio jedan od komandanata u Račku, ovde u unakrsnom ispitivanju ... On je bio svedok Tužilaštva ... On sam rekao da su prvi otvorili vatru na policiju iz teškog mitraljeza 12.7 milimetara, koja je ulazila u Račak. Koliko je, koliko je uopšte pod znakom pitanja da je u Račku

bila UČK? Pa sam Šukri je to potvrdio, a da ne govorimo o svim drugim svedočenjima o kojima se ovde govori. Prema tome, mislim da je potpuno jasno da ovi tabulatori, znači sve ove izjave koje je Jašović prikupio, koje je gospođa Marinković u svojstvu istražnog sudije unela u svoje spise, u vreme kada je to bilo aktuelno, znači 1999. godine, prezentirala ovde kao svedok, apsolutno ispunjavaju sve i najstrože kriterijume testa pouzdanosti, dok smatram da ove izjave uzete od juče i prekjuče, u uslovima u kojima se uzimaju i lica od kojih se uzimaju, apsolutno ne mogu da budu prihvatljivi. A što se tiče raznih pisanja gospođe Kandić, da stavimo na stranu da je reč o jednoj propagandi, ovo čak nisu dokazi ni iz druge ruke, ovo je jednostavno pisanje o svemu i svačemu šta može da kompromituje vlasti u Jugoslaviji, a hartija trpi sve. Molim vas, ona je napisala čak u članku ovome da je Danica Marinković, istražni sudija koji ovde svedoči, to je pitanje se usudio čak i da postavi, da iznese to kao dokazni predmet, naredila policiji da pobije grupu Albanaca. Pa da li može iko da zamisli jednu takvu situaciju? Ako bi se takve stvari uzimale kao nešto šta uopšte treba da se razmatra, onda ja ne znam gde bi bio kraj. To što piše organizacija Nataše Kandić, koja je inače, opet ovo javno govorim i svi to mogu da čuju, krajnje kompromitovana u Srbiji upravo zbog ovakvih pisanja i aktivnosti, nema nikakvu težinu i nema smisla da se uopšte uzima u obzir. Vama je, uostalom, general Gojović, kad mu je isto tako nešto predočeno, sugerirao da ako držite do svog kredibiliteta, ne treba da se bavite gospođom Kandić. Dalje, gospodin Najs je rekao da su vršene mnoge zloupotrebe, opet se pozivajući na ovaj *ěSpotlighti* i tako dalje ... Gospodo, vi ste ovde imali prilike da vidite da je, u ovom konkretnom slučaju gospođa Marinković, a to se može desiti svakome istražnom sudiji, bila u prilici da dobije pritužbu advokata nekog od okrivljenih i da je naredila da se izvrši lekarski pregled. Ako bi to šta gospodin Najs govori bilo tačno devedesetih godina, a on je pomenuo 1994., 1995. godinu, o nekim mučenjima, postavlja se pitanje kako to da u to vreme, tada je bio mir, tada nije bilo nikakvih specijalnih situacija na Kosovu i Metohiji, kako to da u tim gradovima u kojima se to desilo, niko nije podneo neke krivične prijave za

zloupotrebu od strane policije, za prekoračenje ovlašćenja, za bilo šta drugo? Možda ima i takvih prijava. Ja i ne mislim da postoji u svetu policija u kojoj pojedinci ne prekorače ovlašćenja, pogotovo u raznim kritičnim situacijama. Ali kako to ako je reč o mučenju, da ti ljudi nisu podneli prijave vlastima da se to desilo, kad imamo na drugoj strani primer koji ste ovde videli, da se podnose prijave, da su ti ... Na osnovu kojih ... Ova ... Danica Marinković odlučila. Gospodin Najs je čak rekao da lekarski materijali potvrđuju tvrdnje o pravosudnom sistemu. Lekarski materijali, naprotiv, potvrđuju sasvim suprotno od te tvrdnje, a to je tvrdnja gospođe Marinković, da je, čim bi dobila zahtev advokata ili pritužbu, ona upravo naredila lekarski pregled. Prema tome, to upravo pokazuje da je radila u skladu sa zakonom i onako kako se očekuje od sudije da radi. A on je upotrebio izraz, kaže: "Imate 10 izveštaja o mučanju". Molim vas, upotrebljava on ovde ... Stvara jednu atmosferu koja za neupućene ljude može da izgleda kao istina. Tih 10 izveštaja o mučenju, ja ih nisam prebrojao i u devet piše da su kod ovih nađene lake telesne povrede, a u jednom da nisu nađene nikakve povrede. Prema tome, s kojim pravom gospodin Najs govori o 10 izveštaja o mučenju, ja to ne znam, ali to treba javnost da proceni, a to treba i vi da procenite. Ja nisam video nikakvih 10 izveštaja o mučenju, iako je on upotrebio to ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ali ovde nemamo porotu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ima gospodine, ima gospodine Robinson i te kako ima porote. Porota je, porota je čitava svetska javnost. Prednost XXI veka je što se ništa ne može sakriti. I, na kraju ...

SUDIJA ROBINSON: Ovo suđenje jeste javno, ali kada kažem da nema porote, ja sam samo odgovorio na ono šta ste vi rekli o tome da je postojala određana svrha u pozadini onoga šta je rekao gospodin Najs, kao da to treba da impresionira laike. Međutim, ovde nema laika koji odlučuju o činjenicama. Mi smo profesionalne

sudije i zbog toga sam ja rekao da ovde nemamo porotu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, ja nemam nameru da potcenim vaše stručno znanje i ja i ne mislim da je gospodin Najš imao nameru da impresionira vas, jer vi ste videli dokumenta i to nisu nikakva dokumenta o mučanju, to i vi vidite. Ali ima nameru da impresionira javnost, jer ovde i jeste reč o jednom propagandnom ratu koji traje i koji je trajao punih 15 godina. I deo toga čini, naravno i aktivnost gospodina Najša sa ovakvim kvalifikacijama koje se nikako ne mogu dati za ono šta on tvrdi. Drugo, gospodin Najš govori o ...

SUDIJA ROBINSON: Sada i gospodin Najš želi da impresionira javnost. Mi mislimo da vi imate tendenciju da impresionirate javnost. Da li ćete uskoro da završite sa svojim komentarima, gospodine Miloševiću, budući da smo već prešli vreme za pauzu?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja neću da potcenjujem vašu moć zapažanja, ali ako ste vi tek sada ustanovili da gospodin Najš nastoji da impresionira javnost, onda mi je jako žao. Onda bi morao da preispitam svoju procenu vaših, kako bih rekao, sposobnosti da nešto primetite. Gospodin Najš se često poziva na izjave svedoka, na izjave svedoka kojih ćete sada da nađete na Kosovu i Metohiji na hiljade ako hoćete da potvrde da su mene videli kako dolazim noću da nekog koljem. Koliko hoćete. To su svedoci, gospodo, koji i uprkos materijalnim činjenicama koje ste mogli da vidite, koliko mrtvih u bombardovanju NATO, centra Prištine, kolona izbeglica i niza drugih, tvrde kako ništa nisu imali protiv toga, da im to ništa nije smetalo i da je jedino šta je bilo, da su oni bežali od srpskih snaga. E pa sad, ako imate materijalne činjenice i imate takve tvrdnje, onda vi sami, a i javnost može da prosudi o kakvim se tu svedocima radi. Dakle, smatram da ove dokaze gospodina Najša ne treba prihvatiti. Slažem se da se beleška tužioca u vezi sa Račkom uvrsti, jer je to sudski spis i tačno govori ono što je tužilac napravio i s tim sam završio. Hvala lepo.

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam, gospodine Miloševiću.

TUŽILAC NAJS: Šest rečenica, uz vaše dopuštenje. Gospođica Higgs (Higgins) niti optuženi nisu dali nikavo objašnjenje zašto ovako važni ljudi nisu pozvani da svedoče. Uopšte nije objašnjeno zašto se više cene svedoci koji daju indirektno dokaze. Što se tiče prihvatanja dokaza od strane optuženog, gospođa Higgs je već nešto rekla o tome, međutim radi se o tome da ja veoma kasno dobijam dokumente i ne mogu da zauzmem nikakav stav na samom početku. Trudim se da dođem do nekog stava, ali već sam vam rekao da ne mogu da zauzmem određeni stav ako ne postoji neki razlog za to, jer ako on predoči jedan dokument sada, a je pretpostavim da ćete vi da ga uvrstite, ja ne mogu da kažem "taj dokument je nepouzdan", a da ne postoji osnova za takvu jednu moju tvrdnju. Što se tiče Litučija, sugestija da ova svedokinja, za razliku od njega, ne može da daje komentare o nečemu, da, to je tako i zbog toga ja ne mogu da unakrsno ispitujem u vezi sa određenim materijalima. E sad, gde je taj kontradiktorni sistem po kome mi treba da se rukovodimo, ne znam? Ja jednostavno ne mogu time da se bavim. Ja sam veoma oprezno izneo tvrdnje o Aganiju. To je moja obaveza i to sam učinio da bi čuo od nje da li ona misli da li postoji bilo koji razlog zbog čega bi se tako nešto reklo. Što se tiče izvođenja dokaza u fazi pobjanja, to je potpuno preokrenuto budući da to nije u kontradiktornom sistemu. Što se tiče Šukri Buje, Tužilaštvo jeste izvelo dokaze o aktivnostima OVK kako bi Pretresnom veću predočilo jednu punu sliku. Gospođa Kandić, ona je prošla kroz ovaj dokument. Ja se zahvaljujem gospođici Higgs što me je podsetila. Radi se o jednom kratkom dokumentu B92 i tu možete da vidite koje je ona lične rizike morala da preuzme i to u jednoj veoma opasnoj sredini. I, na kraju, pre nego što pređem na druge dve opservacije, a što se tiče lakih telesnih povreda, ja sam se već na to osvrnuo. To se samo pokazalo kao lake telesne povrede, zato što je ona namerno odložila kada ti pregledi treba da se izvrše i, kao što je sudija Bonomi lepo rekao, radilo se o povredama tupim predmetom. Generalno, optuženi je mogao da pozove policajca koji je vodio akciju u Račku. Popović ga je identifikovao kao vojnika koji je gospodinu Mezonevu (Joseph

Omer Michel Maisonneuve) objasnio da je vojska bombardovala Račak. Radosavljević je, dakle, čovek koji je na video snimku sam rekao da je on zajedno sa drugima krenuo u tu zajedničku operaciju. Ali on to nije uradio.

SUDIJA KVON: Ja se ne sećam da je Popović rekao da je vojska granatirala Račak. To je uradio MUP sa pragama uz podršku tenkova.

TUŽILAC NAJS: Tu ste u pravu. Optuženi priznaje da on koristi ovu sudnicu kako bi se obraćao svetskoj javnosti i ja sam primetio ono šta ste vi rekli o mojoj nameri kako biste malo ublažili atmosferu koju je optuženi pokušavao da stvori. Ali imajte na umu da ja, ne samo da želim da atmosfera u ovoj sudnici bude što je moguće mirnija, jer to je razlog zašto nisam intervenisao onoliko koliko bih inače intervenisao, ali hteo bih da vam skrenem pažnju na ozbiljnu zabrinutost što se tiče područja pristupa javnosti od strane ovog optuženog. I ja sigurno nemam nameru da impresioniram javnost na način na koji je to optuženi sugerisao.

SUDIJA BONOMI: Recite zašto se ovaj argument koji ste vi izneli, ne odnosi na Popovića?

TUŽILAC NAJS: Pa to je moglo da se pokrene, jer Mezonev je rekao da to nije pouzdano i, u pravu ste, ja to, u stvari, ne bih trebao da osporavam.

SUDIJA BONOMI: Ali vi radite isto ono za šta ste optužili gospođicu Higinis da stvari okreće naopako, jer i optuženi je, takođe, mogao da pozove Popovića.

TUŽILAC NAJS: Da, ali on ne može Popovića ...

SUDIJA BONOMI: Jednostavno se radi o redosledu izvođenja dokaza. Samo o tome se radi.

TUŽILAC NAJS: Da, ali radi se o sledećem: gospodin Kej, prijatelj

suda u ono vreme ili optuženi mogu da kažu, radi se o važnim dokazima, pouzdanost nije utvrđena i zbog toga ne može da se uvrsti u dokazni spis. Međutim, niti jedno od njih nije to uradilo.

SUDIJA KVON: Za zapisnik. Hteo bih da kažem da je svedok K-6 govorio o Petroviću, a ne o Popoviću.

TUŽILAC NAJS: Da, u pravu ste. Petrović. Izvinjavam se. Hvala vam.

SUDIJA ROBINSON: Sada ćemo da napravimo pauzu od 20 minuta. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pre nego što napravite pauzu, zbog vremena, mene je oficir za vezu obavestila da je sa ovim mogućim svedokom Jašovićem u stanju da stupi u kontakt tek posle 14.00 i da će nastojati da zakaže da se vidi sa mnom sutra popodne. Ja zato tražim od vas da date nalog da se meni daju na uvid transkripti sa tog jučerašnjeg i današnjeg svedočenja gospodina Jašovića, radi pripreme. Meni je dovoljan jedan sat s njim sutra popodne.

ADVOKAT KEJ: Možda bih trebao da kažem Sudu da je jedan deo njegovog svedočenja iza zatvorenih vrata. Mi pokušavamo da sastavimo jedan podnesak, kako bismo izneli to Pretresnom veću, dakle, kako bi nam dostavili transkript ili dokazne predmete.

SUDIJA ROBINSON: Da. Na tom Pretresnom veću je da odluči o tome.

ADVOKAT KEJ: Da, u skladu sa pravilima.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, na tom Pretresnom veću je da odluči da li će da otvori to svedočenje za javnost.

ADVOKAT KEJ: Taj svedok i dalje svedoči i biće unakrsno ispitan od

strane Odbrane.

SUDIJA KVON: Da i javni deo transkripta je svakome dostupan.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, čuli smo vaše argumente, a sada ćemo da napravimo pauzu od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Molim svedoka da pročita svečanu izjavu.

SVEDOK DOBRIČANIN: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, sedite. Gospodine Miloševiću, možete da počnete.

GLAVNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, gospodine Robinson. Dobar dan, profesore Dobričanin.

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Dobar dan, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Profesore, molim vas recite gde ste i kada rođeni?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Rođen sam 10. decembra 1937. godine u Prokuplju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gde ste sve živeli i gde živite sada?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Od 1953. do 1999. godine živeo sam u Prištini. Sada privremeno boravim u Kruševcu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kad ste napustili Kosovo i

Metohiju?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: 26. juna 1999. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koje ste škole završili?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Završio sam Medicinski fakultet, specijalizaciju medicine rada, zatim i specijalizaciju sudske medicine. To je moje obrazovanje. Doktorirao sam na medicini. Inače, doktor sam nauka, redovni profesor na predmetu sudska medicina na Medicinskom fakultetu u Prištini, sa privremenim smeštajem u Kosovskoj Mitrovici (Mitrovice).

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste i autor knjige iz sudske medicine za studente Medicinskog fakulteta.

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite ukratko, profesore, gde ste sve radili i tako dalje.

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Radio sam od decembra 1965. godine, posle završene vojske, u dispanzeru medicine rada. To je bivši kombinat "Kosovo", danas "Elektroprivreda Kosova" (KEK, Kompania Energjetike e Kosoves). Tu sam radio do 1973. godine, kada sam na poziv državnih organa prešao da radim u kriminalističkoj tehnici u laboratoriji za sudska medicinu u tadašnjem Pokrajinskom sekretarijatu za unutrašnje poslove u Prištini, u kome sam istovremeno obavljao i posao rukovodica zdravstvene službe, a zatim sam 1983. godine, nakon doktoriranja i svega onoga šta je usledilo posle toga, prešao na rad na fakultet u Institut za sudska medicinu, gde sam izabran u zvanje docenta. Inače pre toga ...

prevodioci: Molimo da govorite sporije.

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Oprostite. Od 1973. godine do 1982. godine bio sam asistent na istom fakultetu, iako sam radio u SUP-u.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kad ste izabrani za redovnog pro-

fesora?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Za redovnog profesora izabran sam ... Reći ću vam tačno 1987. godine ili 1988. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, profesore. Ključna tema vašeg svedočenja tiče se događaja u Račku od 15. januara 1999. godine, koji se u ovom spisu protiv mene, u paragrafu 66(A) opisuje na sledeći način. Ja ću vam to pročitati: "Na dan 15. januara 1999. godine ili približno tog datuma, snage Savezne Republike Jugoslavije i Srbije napale su selo Račak (opština Štimlje). Nakon granatiranja, kasnije istog jutra u selo su ušle snage SRJ i Srbije i počele da vrše pretres, idući od kuće do kuće. Po celom selu pucali su na meštane koji su pokušavali da pobegnu pred snagama SRJ i Srbije. Grupa od oko 25 muškaraca pokušala je da se sakrije u jednoj zgradi, ali su ih otkrile snage SRJ i policije. Tukli su ih, a zatim odveli na obližnje brdo gde su ubijeni iz vatrenog oružja. Snage SRJ i Srbije ubile su ukupno oko 45 kosovskih Albanaca u Račku i njegovoj okolini". I onda piše da su ubijena lica čija su imena poznata, navedena u prilogu "A", koji je predložen kao dodatak. Profesore ja ću vam postavljati sasvim konkretna pitanja, međutim, pre nego što pređemo na konkretna pitanja, da li je ovo šta sam vam pročitao iz svega onoga šta ste vi radili, tačno?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Nije tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite mi gde ste i šta radili u vreme kada se desio događaj u Račku 15. januara 1999. godine?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Radio sam na Institutu sa svojim kolegama određene obdukcije. Tada je bilo dosta poginulih i civila i policajaca i vojnika, usled bombardovanja ili dejstava terorističke OVK. Imali smo svakog dana veliki broj leševa. Te su obdukcije rađene od jutra do večeri, tako da smo bili veoma prezauzeti, zapravo, u poslovima na Institutu za sudsku medicinu. Kad je došla informacija da se ode na lice mesta u Račak da se ... Pošto se tamo desila neka borba o kojoj ja nisam znao ništa konkretno i zbog čega sam

se pripremio da odem na teren.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kad ste prvi put krenuli u selo Račak?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: 17. januara 1999. godine. Mislim da je bilo negde oko 7.00, možda i ranije, ujutru.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite, kako je došlo do toga da odete u to selo? Ko vas je pozvao i zašto?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Pozvala me je gospođa Danica Marinković, istražni sudija Okružnog suda u Prištini, da pođem sa njom i zamenikom tužioca i kriminalistički tehničar, da bi se izvršio uviđaj u selu Račak, gde je, po nekim informacijama koje su do tada bile neproverene, poginulo oko 40 do 45 kosovskih Albanaca, u borbi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste i ranije odlazili na uviđaje na poziv istražnog sudije?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Vrlo često.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite mi ko je još popred sudije Danice Marinković ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, profesore, prevodioci vas mole da usporite kako bi mogli da prate. Isto tako, molim vas da pravite pauzu između pitanja i odgovora.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Profesore, ko je još pored sudije Danice Marinković i vas krenuo na uviđaj u Račak?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Krenuo je zamenik okružnog tužioca, Dragan Živić, krenuli su kriminalistički tehničari koji inače obavljaju tehničke radnje na terenu, krenuli su policajci koji su bili u našem obezbeđenju i, čini mi, se niko više do Uroševca. A u Račku su sa nama krenuli, kad su se sve priče završile i OEBS posmatrači.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A gde ste najpre stigli na svom

putu u Račak?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Stigli smo u policijsku stanicu u Štimlju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Stigli ste u policijsku stanicu u Štimlju?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: U Štimlju, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A ko vas je primio u policijskoj stanici?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: U policijskoj stanici nas je primio načelnik SUP-a u Uroševcu, Bogi Janičević, ne znam mu pravo ime.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Dakle, primio vas je načelnik SUP-a Uroševac, Janičević. A da li ste od načelnika SUP-a Uroševac, od gospodina Janičevića, dobili neke podatke o tome šta se desilo u Račku?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Pa dobio sam, ne samo ja, nego i istražni sudija koji je bio prisutan, da se u Račku 15. januara odigrala borba između snaga policije i pripadnika OVK i da je u toj borbi poginulo više od ... Oko 40 ili ... Oni tačan broj nisu ni znali u tom trenutku, pripadnika tih terorističkih snaga.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vam je gospodin Janičević bilo šta rekao o stanju u Račku i okolini pre ovog događaja 15. januara?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Pa ja sam sam znao da pored Račka, tim putem koji je u blizini Račka nije moglo da se prolazi već više meseci zbog toga što su te komunikacije prema Suvoj Reci (Suhareke), Prizrenu (Prizren), prema Uroševcu, pa i komunikaciju Priština-Škoplje, držali pod vatrom i vrlo često su napadali civile koji su prolazili svojim kolima, tako da smo mi, jednostavno, prekinuli da idemo tim putevima, kada se ukazivala potreba da se ide na rad na obdukcije na terenu ili u okružnom sudu u Prizrenu i tako dalje. Na

to nas je upozorio i gospodin Janičević koji je rekao da je sa tih ... Iz tog sela i sa tih kota oko sela veoma često pucano i da je bilo slučajeva ubistava i ranjavanja policajaca na tim lokacijama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vam je gospodin Janičević tada rekao nešto i o tome šta je bio neposredan povod za ovu policijsku akciju u Račku 15. januara?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Neposredan povod je bio prethodno ubistvo jednog ili dvojice policajaca i teroristički napadi na policijske snage svuda tu u okolini tog terena.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A šta je po rečima gospodina Janičevića bio cilj te policijske akcije?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Cilj političke, policijske, pardon, akcije je bio da se iz tog sela potisnu teroristi koji su dolazili sa raznih lokacija. Tu je bio po njihovoj izjavi, njegovoj izjavi i drugih, centar jedne terorističke jedinice, jedinice OVK i tu je ... Bio je zadatak policije da to potisnu, njih prema planinama, gore, prema Jezercu (Jezerc), Jezerskim planinama (Malet e Liqenjeve) ... Tu su u okolini Klečka i sva ona mesta o kojima se zna i da se jednostavno taj štab, koji je tamo postojao, rasturi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vam je išta rekao o tome da li je u ovoj akciji u Račku učestvovala i vojska?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Vojska, po mojim saznanjima, u ovoj akciji nije učestvovala. I on mi je sam rekao da vojska nije učestvovala. Bila je isključivo policijska akcija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A, dobro, da li ste vi samo imali neki pokazatelj po kome ste mogli da zaključite da li je u akciji učestvovala vojska ili nije?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Nisam video nijednog vojnika niti vojno vozilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, pošto ste vi sudski veš-

tak, da je u akciji učestvovala vojska, da li bi i vojni istražni organi bili onda prisutni??

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Svakako. Bili bi prisutni vojni istražni organi i, svakako, da bi se uključili i kolege sa Vojno-medicinske akademije u obdukciji poginulih u Račku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vam je gospodin Janičević opisao događaje iz Račka?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Opisao mi je u kratkim crtama utoliko ... On je meni kazao i, naravno, gospođi Danici Marinković, samo ono što je mogao da nam kaže. Mene neki detalji nisu ni interesovali, da je to bila akcija koja je počela u jutarnjim, ranim jutarnjim časovima, da su u toj akciji bile žestoke borbe i da su poginuli pripadnici OVK.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A šta vam je rekao o poginulima u tim događajima?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Rekao mi je da su to pripadnici terorističke organizacije OVK koji su im zadavali velike probleme u tom selu i u okolini, u drugim selima, neposrednoj okolini Račka i da su oni morali da idu na tu akciju da bi eventualno deblokirali komunikacije i da bi sprečili sledeće terorističke akcije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam je nešto govorio o oružju zaplenjenom tokom te akcije?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Kada smo otišli, pre nego što smo došli u Štimlje, u SUP, to je bio 17. januar, u SUP u Uroševcu, ja sam video to oružje u jednoj prostoriji gde je bilo veoma mnogo automatskih pušaka, kalašnjikov. Bio je jedan mitraljez 12.7 milimetara. Znam dobro kalibre, to mi je deo struke, to je taj poznati "Broving" (Browning).

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, da li je vama pre ovog događaja, s obzirom da ste bili u toku tih ispitivanja poginulih u vašem Institutu, bilo poznato koliko je bilo prisustvo OVK u tom

kraju?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Samo sam iz priča policajaca koji su donosili mrtve pripadnike policije saznao da ima u tim krajevima. To je jedan ... Jedna kota koja je dominantna na ovom terenu i koja veza između Drenice (Drenice) i Jezerskih planina, Klečke i drugih sela u okolini planina, da se tu nalazio jak centar, uporište terorističke organizacije i da su tu vođene i ranije žestoke borbe, da su pokušavali da ih potisnu sa tih terena. Međutim, sve je to išlo jako teško i tu je veliki broj policajaca poginuo, počevši od Drenice pa sve tim grebenom u blizini tih sela, do Jezerskih planina u blizini Uroševca.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste još koga sreli u policijskoj stanici u Štimlju?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: U policijsku stanicu u Štimlju nakon desetak minuta posle našeg dolaska, ušao je general koji se predstavio kao britanski general Džon Drevenkijević (Karol John Drewienkiewicz), sa prevodiocem, sa dvoje, valjda, prevodilaca ili jedan je bio prevodilac, a jedna devojka, ne znam u kom svojstvu, je bila, koji se predstavio rečima: "Ja sam čuveni general Džon Drevenkijević". O njemu ja nikada ništa nisam čuo, tako da je vrlo arogantno nastupio prema svima nama. Tog trenutka ja sam se lično osećao vrlo neprijatno kada je počeo da naređuje da mi ne možemo da idemo u Štimlje, da u Štimlje može da uđe samo istražni sudija ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li kažete Štimlje ili Račak?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Pardon, Račak, izvinite ... U Račak da sa istražnim sudijom mogu da, eventualno, još ja da pođem, bez oružane pratnje, znači bez policajaca, da nam on garantuje bezbednost i da će, ako se desi da neko pripuca na, na stanovnike sela Račak, on lično povesti Danicu, gospođu Danicu Marinković u Hag (The Hague). Kada ga je ona upitala: "Šta će se desiti, gospodine generale, ako oni pripucaju na nas?", on je odgovorio: "Desiće se isto, jer ste ih vi izazvali i ja ću opet vas da privedem

u Hag". Nakon tih reči gospođa Marinković je prekinula svaki razgovor sa njim i naredila da pođemo u selo Račak

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, on vam je, on vam je rekao da ne možete da idete u Račak ...

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: ... istražni sudija je odlučio da ide u Račak. Jeste imali predstavu o tome zašto je istražni sudija tako odlučio?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Osim pretnji upućenih u samoj kancelariji u Odelenju unutrašnjih poslova u Štimlju, iste pretnje je gospodin general Drevenkijević izrekao kada smo izašli iz kancelarije i kada smo se spremali da krenemo u Račak. Gospođa Marinković kao istražni sudija u Okružnom sudu u Prištini imala je pravo i jedina je ona bila ovlašćena da vodi istragu i ona je postupila po svim pravilima krivičnog postupka koji su važili tada na teritoriji Kosova i Metohije i, naravno, na teritoriji čitave Republike Srbije. Znači, postupila je po pravu koje je još bilo važeće na našoj teritoriji, zapravo, u našoj državi i ja mislim da je to bilo potpuno u redu sa zakonom koji je tada važio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, profesore. Ko je sve u vašoj grupi došao u Račak? Koliko vozila?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Bili smo gospođa Marinković, kao istražni sudija i vođa istražne grupe, zamenik tužioca Dragan Živić, zatim ja u svojstvu lekara, bili su kriminalistički tehničari, ne znam koliko ih je bilo. Jedan je čak imao i kameru, video kameru. Bilo je dosta policijaca koji su nas štitili. Išli smo u više vozila. To su bila ta policijska vozila, "Pincgaueri" (Pintzgauer), tako smo ih, čini mi se, zvali i pošli smo u jednoj koloni prema ... Pored puta gde je jedna bolnica za hendikepirane osobe. To je jedan seoski put prema Račku i uspeali smo da dođemo do jednog prevoja odakle se vidi, vidi nešto od kuća u Račku, naročito taj levi deo prema džamiji. Znao sam da je džamija, jasno je obeležena, naravno. I tu smo zastali da

sačekamo dalje informacije da li je bezbedno da se uđe u Račak.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I šta se, šta se dogodilo? Jeste li ustanovili da li je bezbedno? Jeste li nastavili put u Račak?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Ja sam lično video u selu Račak da ima naroda, da ima života, da nije pusto selo. Tamo, naročito prema džamiji kretale su se neke žene i neki muškarci. Dosta maglovito sećanje, ali, eto, sećam se da je ... Nekih stvari, ne detalja

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: S koje daljine, profesore, ste ...

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Pa daljina je bila ...

prevodioci: Molimo da pravite pauze između pitanja i odgovora.

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Izvinite. Daljina je bila možda 700, 800 metara, možda nešto više. U jednom trenutku je osuta paljba automatska na nas. Mi smo se sakrili iza blindiranih vozila. To je jedino mesto bilo gde smo mogli da se krijemo, to je bio otvoren prostor. Nismo znali, ja bar nisam mogao da ocenim tačno odakle sve to dolazi. To je sa raznih strana bilo. Tu smo zalegli i nakon jedno pola sata, možda, svega toga, kada je ta paljba utihnula i kada su se stvorili uslovi neki bezbednosni, dogovor ... Upravo naredba gospođe Marinković, kao istražnog sudije je bila da se vratimo nazad u Štimlje, jer ne postoje uslovi za dalje vršenje istražnih radnji. I mi smo se vratili u Štimlje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kad ste onda ponovo ... Toga dana, to je bio ...

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: To je bio 17. januar ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je bio 17.

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I kad ste ponovo pokušali ... Kad

ste stigli u Račak? Kad ste ponovo došli u Štimlje i Račak?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: U Štimlje sam došao sutradan, 18. januara 1999. godine. Mislim da je to bilo negde oko 10.00. To je ... Tog dana je, zapravo, bila priča o generalu Drevenkijeviču, znači ne 17., već se sada sve to dešava 18., jer mi smo 17. iz Uroševca došli u Štimlje, iz Štimlja pravo gore posle procene situacije, a sad se dešava ono o čemu sam pričao. Znači, to je bilo negde oko 10.00, a mi smo posle razgovra sa generalom Drevenkijevičem krenuli negde, ja mislim da je bilo oko 11.00, prema Račku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A pod kakvom ste policijskom pratnjom došli u Račak?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: U Račak smo došli pod policijskom pratnjom koja je bila u nekoliko vozila. Neka vozila su bila blindirana. Mi smo bili u vozilu "Lada Niva" koja je imala samo zadnje staklo blindirano i tako smo stigli do sela Račak bez ikakvih problema i kada smo tamo došli, nigde nijednog čoveka nismo videli. Selo je bilo, po meni, bar, ako nisu bili u kućama iza zidova, potpuno prazno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, tada kada ste stigli u Račak, tamo nije bilo nikoga?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je nešto ukazivalo na to da je selo bilo granatirano, kako piše u ovom citiranom paragrafu? Podsećam vas, citirao sam vam na početku?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Ne, nije bilo nikakvih tragova granatiranja. Ni jedna jedina kuća nije bila oštećena. Bar ono šta sam ja video i gde sam ja prolazio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A gde ste u Račku našli tela poginulih?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Mi smo već imali informaciju

da se tela poginulih, ta informacija je stigla tog jutra, nalaze u seoskoj džamiji u selu Račak. I mi smo, kada smo ušli u Račak, koliko se sećam topografije, skrenuli malo levo, tu sam džamiju i prethodnog dana video. Došli smo do džamije, mi i dva vozila OEBS posmatrača, to su ona vozila narandžaste boje, žute, tako nešto. Kad smo stigli tamo, naši su ... Mi smo razgovarali sa OEBS posmatračima, naši su ti pratioci i kriminalistički tehničari ušli unutra. Tamo je bio jedan policajac koji je bio po sredini te džamije. U džamiji su naši krimiminalistički tehničari već obeležavali papirima sa brojevima tela, da bi to snimali na licu mesta. Tela su bila poređana, ako se ne varam, duž unutrašnjih zidova džamije i jedan red je bio po sredini džamije, tako da je bilo prolaza između tih redova. Sva su tela bila obučena. Na nekima nije bilo obuće. Lica svih poginulih su bila prekrivena maramama. Među njima i nekoliko lica su bila prekrivena albanskim zastavama. Ja sam prišao jednom, prvom koji je bio tu na početku sa namerom da vidim kakve bi otprilike to mogle biti povrede i zaista sam naišao baš na osobu kojoj je glava bila gotovo potpuno rasturena, lobanja rasturena. Na koži lobanje i vrata stajali su komadi prelomljenih kostiju lobanje. Ja sam telo odmah pokrio, s tim što sam pokušao da u tom ... Obično su džamije malo zamračene, nisu baš svetle, da vidim da li ima tragova nekih povreda koje bi eventualno nastale nakon pogibije. Nisam primetio takve tragove. Otkrio sam još jedno telo, međutim, on je imao povredu u predelu grudnog koša, verovatno trbuha, gledao sam prema rascjepima na odeći i dalje nisam nastavio da gledam tela. Prišao sam sudiji i predložio da se tela prebace na Institut za sudsku medicinu radi sudsko-medicinske obdukcije, što je ona ... U vezi čega je ona i dala naredbu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Rekli ste da ... Pomenuli ste odeću. U šta su bili obučeni ti ljudi koji su bili ubijeni?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Tada, a i na Institutu za sudsku medicinu kada smo radili obdukciju, videlo se da se radi uglavnom o tamnim delovima, spoljnim delovima, tamne boje, crne, teget ili tamno braon i pantalone i jakne ili bilo koji drugi ...

Čak i džemperi i tako dalje i to je bila jedna boja koja mene nije iznenadila iz sledećeg razloga. Ja sam radeći tih godina na terenu i na našem Institutu, uglavnom obdukovao tela osoba koje su poginule u ratnim sukobima, doduše, to se još tada nije zvao rat i koji su bili obučeni isključivo u tamne odeće, crne uglavnom i pantalone i jakne, što je, zapravo, bila boja teritorijalnih jedinica OVK. To su bile jedinice koje su organizovane da čuvaju sela i da se, po potrebi, sa delom operativnih jedinica uključuju u ratna dejstva. Ovo saznanje potiče iz toga što sam ja sa mnogima koji su donosili te leševe, razgovarao, jer su mi trebali podaci koji idu uz obdukcioni nalaz, pa sam na taj način i doznavao ove činjenice.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali samo da se razjasnimo oko nečega, profesore, to što kažete da su bili obučeni uglavnom, ti gornji delovi, odnosno spoljni delovi, u tamna odela, crna, teget, tamno braon i tako dalje, to nisu bile uniforme?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li tako?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Nije. Jedino što smo mogli da nađemo kod ovih poginulih u Račku, to su bili ... Na više leševa su bile iste cipele, cokule sa OZ. "O" sa dve tačke gore i "OZER" je pisalo na njima. Ne znam ja ... To bi mi nešto ličilo na turski naziv. Imali su sa rajsferšlusom te crne i delove ... Poneko je imao opasač ili tako nešto što bi ličilo na vojnički deo odeće. A kod ovih što sam govorio da sam ih nalazio, dok sam radio na terenu i Institutu, nalazili smo nekada, vrlo retko, delove uniformi sa amblemom OVK i ono što je za mene bilo interesantno, nisu svi nosili ambleme. Neko je to nosio, naravno, na nekoj kapi, neko je nosio na rukavu, neko je nosio napred i izuzetno smo retko, čini mi se u Mališevu (Malisheve), našli četiri tela obučena kompletno u uniformu za sve vreme tih ratovanja i tih bitaka na teritoriji Kosova i Metohije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kad to kažete našli ste samo

četiri za sve to vreme, a pregledali ste veliki broj, da li se taj veliki broj sve odnosi na UCK?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, osim te četvorice u uniformama, ostali pripadnici OVK s kojima ste vi bili u kontaktu nisu imali uniforme?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Nisu imali uniforme.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro recite, pomenuli ste da su neka tela bila pokrivena albanskim zastavama, a neka nisu. Zašto ste to posebno naglasili? Je li to ima neki značaj, s obzirom na vaše iskustvo i saznanja o tome ili ste tek tako pomenuli?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Ima značenje. Kod svih boraca operativnih jedinica i pre početka sukoba, kod svih osoba koji su poginuli u akcijama izvedenim u cilju terorizma na Kosovu i Metohiji, kada su ih sahranjivali, pre toga kada su bili izlagani, tela su im, a i glave, uglavnom su im tela kompletna pokrivena albanskim zastavama kao simbol poginulih boraca za slobodu Kosova. Verovatno da ... I moguće je, to je pretpostavka, nije konstatacija, da bi i ovi drugi bili prekriveni zastavama da je bilo više zastava. Ovde je bilo, možda, tri, četiri zastave. Ne više.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi, koliko razumem, niste odmah izvršili pregled leševa, osim to što ste pomenuli da ste otkrili par tih leševa i onda ih ponovo pokrili i procenili da možete da ih detaljno pogledate tek na Institutu za sudsku medicinu?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Tačno tako.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A koliko je trajao taj pregled koji ste tu izvršili?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Pa možda oko 10 do 15 minuta. Ne verujem da je bilo više.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li ste išta u tom prvom pre-

gledu mogli da zaključite? Znači, imam u vidu da kažete da je to bio neki kratak ... Kako sad kažete 10, 15 minuta, površan pregled, da li ste nešto mogli da utvrdite o uzroku smrti tih lica?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Rascepi na odeći koje sam video, ja imam veliko iskustvo u tome, mogao sam da zaključim da se radilo o povredama vatrenim oružjem, u predelu, uglavnom, grudi i glave, delom i trbuha i da su sigurno, da je siguran uzrok smrti mogao da bude razorenje važnih unutrašnjih organa i, naravno, iskrvarenje, a pored toga i razorenje mozga. To je jedan blic pregled i blic zaključak koji se kasnije na obdukciji potvrdio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pored toga što ste utvrdili da su ta lica pogođena iz vatrenog oružja, da li ste prilikom tog površnog pregleda mogli nešto da zaključite o daljini sa koje je pucano, o smeru iz koga su došli projektili i tako dalje?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: U tom trenutku ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U kakvom su stanju bili ti leševi?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: S obzirom na niske temperature koje su vladale tih dana, leševi smo pronašli posle četiri dana, bili su dosta dobro očuvani, bar prema onome što sam ja mogao da vidim, lica i šake i tako dalje. Nije se osećao trulež ni zadah što je, takođe, upućivalo da truležne promene nisu podmakle i kad smo ih transportovali, kad smo ih posle stavili u mrtvačnicu Kliničko-bolničkog centra u Prištini, takođe smo primetili da su relativno dobro očuvani, zapravo mnogo bolje nego da su ti leševi bili u nekim drugim uslovima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite mi, profesore, šta je uticalo da ovaj pregled obavite ovako brzo? Rekli ste desetak, 15 minuta.

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Uticalo je ... Jer smo već izgubili dovoljno vremena u razgovru sa gospodinom Drevenkijevičem, zakasnili smo sa izlaskom na lice mesta. Žurili smo, kratak je dan, da nas mrak ne uhvati u selu. Trebalo je poći u obilazak lica mesta. Ja nisam ni znao tada gde se to nalazi i da se vratimo, normalno,

bezbedni do Štimlja. Odatle nam je već lakše bilo da putujemo prema Prištini, mada su i tada komunikacije bile veoma problematične.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A jesu li vam išta policajci tada rekli o identitetu tih ubijenih lica?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Bilo je nekih komentara, ali ja te komentare baš nisam zapamtio. Uglavnom se radilo, po njihovim pričama, o nekima od njih, već identifikovanim u drugim postupcima o ranijim pripadnicima OVK, ali ja tim takvim pričama nisam pri davao baš veliki značaj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li su u džamiji prilikom tog vašeg dolaska bili i posmatrači OEBS-a?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Da, oni su bili stalno sa nama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li su bili i novinari?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Bio je ... Bili su novinari. Da li je dvoje njih bilo? Bila je jedna kamera. Ja ne znam ko je to snimao i za koga.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li su svi ti leševi, rekli ste označili su ih brojevima ovi kriminalistički tehničari, da li su oni i fotografisani tu u džamiji i ko je to uradio?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Fotografisani su. Pre toga su obeleženi od jedan do 40, tu na licu mesta. To su uradili kriminalistički tehničari.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A šta je zatim urađeno sa tim telima?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Kada smo mi krenuli, gospođa Marinković je dala nalog da se tela utovare u kamion i da se voze za Prištinu na Institut za sudsku medicinu. Mi smo odatle krenuli put sela, kroz selo, kroz te uličice u selu, prema mestu gde se, prema informacijama, ta bitka i dogodila i kad smo stigli gore, negde blizu

tih rovova, začuli smo eksplozije, verovatno minobacakah mina ili nešto tako, dosta snažno. Preko radio veze, policajci koji su bili sa nama, doznali su da su na kamion sa leševima pucali minobacačkim oruđima, pokušavajući da unište kamion i leševe u njemu, pri čemu je vozač kamiona veoma spretno izbegao to ... Izbegao iz sela i nastavio put prema Štimlju koje je tu dosta blizu, rekao sam već. Mi nismo tome davali neku veliku pažnju, jer je to bilo sada malo dalje. Mi smo bili tu već blizu rovova kad se to sve dešavalo, ali nas je čudilo zašto se to tako dešava i odakle se puca na kamion i kada se puca na kamion sa leševima, pa smo malo u priči rekli da je to jedinstvena sada situacija da mi treba da se borimo za leševe, a ne za žive ljude, jer to je stvarno bila borba za leševe.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, rekli ste da su leševi prevezeni kamionom. Ko je utovario leševe u kamion?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Prisutni milicioneri. Oni su bili jedini ljudi koji su mogli da se iskoriste kao radna snaga da se to uradi. Nikog živog drugog nije bilo. Tehničari su pošli sa nama, a milicioneri su ostali da obezbeđuju džamiju i da obezbede transport leševa do Prištine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a recite mi, profesore, da li ste iz vaših kasnijih nalaza do kojih ste došli izvođenjem autopsija, mogli da zaključite da li je tokom vremena, kad leševi nisu bili pod vašim nadzorom, neko na bilo koji način uticao na njihovo stanje?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Nije bilo vidljivih tragova pomeranja leševa. Ja ne znam ... Da sam bio na licu mesta odmah 15. mogli bismo mnogo više podataka da dobijemo i sa mnogo više sigurnosti da govorimo da li je s tim leševima manipulirano. Međutim, mi smo našli nešto što je bilo vrlo značajno i što govori da su leševi poprilično dugo bili napolju. Našli smo tragove zuba raznih glodara, počevši od pacova, verovatno lisica, a negde smo našli tragove zuba većih zveri. Moguće je da su to bili psi seoski ili su bili vukovi, ja ne znam šta. Tamo ima svega i svačega na tom terenu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Gde ste otišli nakon što ste napustili džamiju u Račku?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: U pratnji ... Bio sam u pratnji istražnog sudije, gospođe Marinković koja je krenula prema jednoj kući, neposredno ispod tih brda gde smo kasnije našli rovove i ušli smo u te prostorije. Video sam tamo puno razbacanih stvari, video sam fotografije pripadnika UČK sa oružjem. Slikali su se, verovatno, u nekim trenucima. Video sam albansku zastavu, dosta neke razbacane dokumentacije, neke spiskove. Mene zaista to nije mnogo ni interesovalo. Interesovalo me je samo da vidim kako izgleda jedan štab u tim uslovima. Ali sam ja izašao i tražio sam neke druge, pregledao sam neke druge nusprostorije koje su bile sa leve strane, od štaba gledajući prema toj zgradi i našao sam trpezariju sa dugim stolovima i drvenim klupama duž stolova i sa posuđem koje je služilo za ishranu. Našao sam kuhinju, bele mantile okačene o čiviluk, za kuvare i, verovatno, te ljude. Našao sam magacin u neposrednoj blizini gde je bilo veoma mnogo paketa žute boje na kojima je pisalo USAID (United States Agency for International Development) ili tako nešto. To su bili paketi koje smo stalno tih godina ili tih dana i meseci nalazili svuda na Kosovu kad policija zapleni ili kad se desi neka bitka. Pa nekada nađemo i u džepovima učesnika te bitke ove pakete koji su bili svi istovetni. Bila je to ... Bila je jedna poprilična količina paketa. Pored toga, našli smo džakove sa brašnom, šećerom. Gore ... U gornjem delu dvorišta bila je pekara. To se videlo iz daljine i u tom dvorištu su bile još neke zgrade. Ne znam čemu su služile.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Profesore, vi ste sad opisali da ste videli, evo samo na tome da se kratko zadržimo, da ste videli trpezariju. To je bila nekakva prostorija za kolektivnu ishranu, koliko razumem?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Apsolutno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Rekli ste: bili su dugi stolovi i klupe?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa za koliko osoba, otprilike, je to bila prostorija za ...

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Pa evo, sada, da grubo procenimo, računajući da je to bilo po dve klupe sa obe strane. Možda je 30 do 40 ljudi moglo da ... Nešto, možda oko 30 ljudi je moglo u jednoj turi da sedne da ruča.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Pa da li je to šta ste videli ... Videli ste, dakle, štab i u njemu te materijale, videli trpezariju za ishranu, za kolektivnu ishranu, kuvarske mantile, magacin sa hranom, je li to vama ličilo na neku vrstu kasarne?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: S obzirom da sam završio vojsku i bio rezervni oficir, apsolutno mi je ličilo na to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gde ste otišli posle iz tog štaba UČK?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Otišli smo ... Sa leve strane sela, to je nekoliko stotina metara odatle, gde smo naišli na bunker, pardon, na rov koji je iskopan u zemlji koja je bila pomešana sa kamenom i peskom, tako da je bilo dosta tvrdo zemljište, rov koji se pružao put naviše, malo je savijao ulevo, pa se onda u obliku potkovice vraćao prema srednjem delu tog grebena i na vrhu tog rova videli smo jedan deo kao proširen, pokriven zemljanim tim džakovima. Dole su bile neke daske ispod toga, što je ličilo na neki bunker. Odmah do tog mesta videli smo iskopanu rupu dubine oko jedan metar i 20, 30 santimetara, širine negde metar i po do dva sa dva. U dnu te rupe video sam gomilu čaura od kalibra 12.7 milimetara. Opet naglašavam da prepoznajem te čaure i tu municiju zbog struke kojom se bavim i koju sam mnogo puta viđao i bio je jedan u obliku držača sa tri strane, od drveta napravljeno nešto što je ličilo na neko postolje. Pretpostavio sam, pošto sam video onaj mitraljez u Uroševcu prethodnog dana, da je to bilo, zapravo, pomoćno postolje koje bi još više učvrstilo mitraljez brovig 12.7 milimetara. Mogu da kažem da se sa tog mesta kao na dlanu vidi

čitavo selo Račak, kompletna komunikacija koja ide, to je centar Račka, centar Štimlja koji ide ... Deo zapravo komunikacije koji ide ... Koji se pruža prema Crnojleju (Carraleve), odatle preko Suve Reke prema Prizrenu. Veliki deo komunikacije koji se pruža od Prištine prema Skoplju i deo komunikacije starog puta koji se pruža koji sada služi za komunikaciju između Štimlja i Uroševca. Dakle jedna dominantna kota koja je bila izuzetno dobra za onoga ko je to hteo da prati.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, moraćemo da prekinemo za danas. Profesore, ovo je kraj današnje rasprave ...

SUDIJA KVON: Ali pre nego što završimo s radom, hteo bih da postavim jedno pitanje. Doktore, koliko sam shvatio, vi ste doktor sudske medicine i veštak. Da li posedujete ekspertizu vezanu za vojno oružje? Dakle, da li vi možete da identifikujete, recimo, brauning mitraljez od 12.7 milimetara koji se nalazi na pomoćnom tripodu?

SVEDOK DOBRIČANIN: Apsolutno da, gospodine časni sudijo Kvon. Ja sam 30 godina radio ovaj posao i u tehnicu u kojoj sam, takođe, radio, bila je balistička laboratorija i uvek sam radio na tim balističkim problemima kada su se dešavala ubistva određenom vrstom oružja. Čak smo i upucavali da bismo odredili distancu i sve one druge radnje koje su nam bile potrebne zbog identifikacije oružja. Inače sam dobar poznavalac oružja i po drugim linijama. Ja sam bio dobar lovac i tako dalje.

SUDIJA KVON: Hvala.

SUDIJA ROBINSON: Hvala, profesore. Nastavljamo sa radom sutra u 9.00.